

สรุปคำบรรยายโครงการอบรมเชิงวิชาการ เรื่อง “การฝึกอบรมวิชาครู รุ่นที่ 4 (2/2561)”

หัวข้อ “หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้”

โดย ผศ.ดร.วุฒิพงษ์ ทองก้อน

เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2561

ณ ห้องบรรยาย 5 อาคารอำนวยการ ชั้น 3

ความหมายของการวัดผล

การวัด เป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด

การวัดผล เป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น การวัดผลการเรียนรู้ สิ่งที่วัดคือ ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน

องค์ประกอบของการวัด

องค์ประกอบของการวัดประกอบด้วย สิ่งที่ต้องการวัด เครื่องมือวัด และผลของการวัด ที่สำคัญที่สุดคือ เครื่องมือวัด เครื่องมือที่มีคุณภาพจะให้ผลการวัดที่เที่ยงตรงและแม่นยำ แต่ขึ้นอยู่กับจะวัดคุณลักษณะอะไร จะทำให้ได้ผลดีกว่ากันด้วยเครื่องมืออะไร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามกฎเกณฑ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

ในการวัดผลนั้นมีการวัดอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การวัดผลโดยตรง เป็นการวัดเพื่อหาจำนวนปริมาณของสิ่งของต่าง ๆ ที่สามารถวัดได้แน่นอนซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการวัดวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เช่น นำไม้เมตรไปวัดความยาวของผ้า หรือนำสิ่งของขึ้นชั่งน้ำหนักบนเครื่องชั่ง ผลการวัดที่ได้จะคงที่แน่นอน มีหน่วยการวัดที่ชัดเจน เช่น หลา กิโลกรัม เมตร เซนติเมตร เป็นต้น การวัดประเภทนี้บางครั้งเรียกว่า การวัดผลทางกายภาพศาสตร์ (Physical Science)

2. การวัดผลโดยอ้อม เป็นการวัดเพื่อหาคุณภาพ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่มีตัวตนส่วนใหญ่จะเป็นนามธรรม มักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ด้านสังคมศาสตร์ เช่น สถิติปัญญา จริยธรรม ผลการวัดค่อนข้างไม่แน่นอน ซึ่งการวัดประเภทนี้อาจเครื่องมือไปวัดโดยตรงไม่ได้ ต้องผ่านกระบวนการทางสมอง ดังนั้นผลการวัดจึงมีความคาดเคลื่อน การวัดประเภทนี้บางครั้งเรียกว่า การวัดทางสังคมศาสตร์ (Social Science) โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การวัด ผลด้านนี้มีความคงที่แน่นอนมากขึ้น ซึ่งการวัดผลการศึกษาก็อยู่ในการวัดประเภทนี้ด้วย

ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าอย่างมีระบบ โดยอาศัยการวัดเป็นเครื่องมือ และตัดสินใจโดยใช้เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสิน คุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน (สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (2520 : 176)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินที่เป็นระบบ ครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ล้วน สายยศ (2527 : 2)

การประเมินผล หมายถึง การตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งต่างๆ ซึ่งบางครั้งอาจพิจารณาจากผลที่ได้จากการวัดเท่านั้น แต่ส่วนมากจะตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยพิจารณาจากผลที่ได้จากการวัดด้านต่าง ๆ ประกอบกับหลักฐานด้านอื่น ที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงการใช้วิจารณ์ญาณและความรู้สึกนึกคิดของผู้ประเมินมาประกอบในการตัดสินใจด้วย อีเบล และfrisbie (Ebel and Frisbie 1986 : 13)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบ (Systematic Process) ที่อธิบายสิ่งที่ต้องการประเมินทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยประกอบกับการตัดสินคุณค่าให้กับสิ่งนั้น ซึ่งใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกรอนลันด์ (Gronlund 1976 : 6)

จากความหมายของการประเมินผล สรุปว่า การประเมินผล คือ กระบวนการในการตัดสินใจของผู้ประเมิน เพื่อจะตีค่า ตีราคา หรือให้คุณค่าแก่คุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยข้อมูลที่ได้จากการวัดผล เป็นส่วนประกอบในการตัดสินเปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์และอาศัยการตัดสินที่มีคุณธรรม

การเปรียบเทียบลักษณะของการวัดผลและประเมินผล

การวัดผล	การประเมินผล
1. เป็นการกำหนดจำนวนปริมาณหรือรายละเอียด	1. เป็นการกำหนดระดับของคุณค่า หรือตัดสิน ลงสรุป
2. กระทำอย่างละเอียดทีละด้าน ทีละอย่าง	2. สรุปรวมเป็นข้อชี้ขาด
3. ใช้เครื่องมือเป็นหลัก	3. ใช้ผลการวัดเป็นหลัก
4. ผลที่ได้เป็นข้อมูล รายละเอียด	4. ผลที่ได้เป็นการตัดสินใจ
5. อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	5. อาศัยการใช้ดุลพินิจ

จากลักษณะของการวัดผลและการประเมินผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจะมีความหมายแตกต่างกัน คือ การวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เราจะศึกษา ผลที่ได้จะออกมาในรูปเชิงปริมาณ ส่วนการประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสิน จะออกมาในรูปคุณค่าซึ่งการตัดสินนั้นคุณค่าขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำไปเปรียบเทียบ เช่น สิ่งที่เราวัดได้มีขนาดเดียวกัน แต่การประเมินผลอาจจะแตกต่างกัน เมื่อรวมความหมายของการวัดผล กับการประเมินผล จะสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

การประเมินผล = ข้อมูลจากการวัดผล + การตัดสินคุณค่า (เกณฑ์)

จึงพอที่จะกล่าวได้ว่า การวัดผล เป็นการแสวงหาข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณในรูปของจำนวนหรือตัวเลข เมื่อนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของผู้ประเมินแล้วจะตีค่า ตีราคา ของคุณลักษณะนั้น ๆ ออกมาซึ่งจัดเป็นการประเมินผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า เราอาจทำการวัดได้โดยไม่ต้องประเมินผลแต่เราไม่สามารถประเมินผลได้ถ้าปราศจากการวัดผล

ความสำคัญของการวัดผลประเมินผลการศึกษา

การวัดผลและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการสอน และเป็นส่วนสำคัญที่ผู้สอนที่ดีจะแสวงหาแนวทางให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนจะต้องรู้ความสามารถของผู้เรียน ความสนใจของผู้เรียน และข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยอาศัยกระบวนการของการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

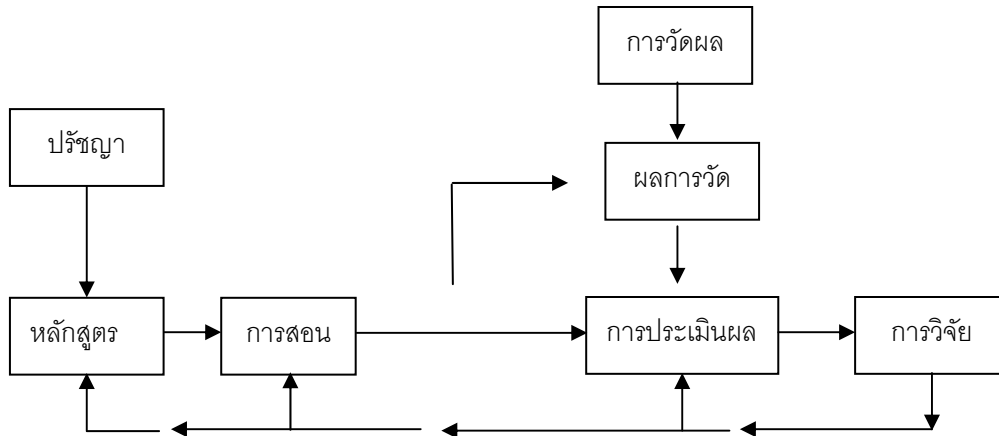
การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีระบบมีโครงสร้างเป็นแบบแผน ดังนั้นในการจัดการศึกษา จำต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา

1. ปรัชญาการศึกษา (Education Philosophy) เป็นสิ่งที่กำหนดเป้าหมาย หรือทิศทางของการศึกษา ว่าต้องการให้เกิดผลหรือคุณภาพเช่นไรแก่ผู้เรียน หรือต้องการให้ผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร
2. หลักสูตร (Curriculum) เป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะหรือเกณฑ์ของเป้าหมายว่าผู้เรียนที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการจะต้องมีคุณสมบัติ คุณภาพอย่างไร และต้องเรียนรู้สิ่งใด
3. การสอน (Teaching) เป็นกระบวนการที่ชักนำ ปลูกฝัง ฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติ มีคุณภาพและเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยใช้วิธีสอนและจิตวิทยาเป็นเครื่องประกอบ
4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการพิจารณาตีราคา หรือตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่า บังเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดมากน้อยเพียงใด
5. การวิจัย (Research) เป็นกระบวนการหาความจริง หรือสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์อันเป็นแนวทางนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผลต่อไป

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ในการจัดการเรียนการสอนสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

ภาพแสดง แผนผังองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ที่มา : ไพศาล หวังพานิช 2518 : 21.

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็น การเรียนการสอนในระดับใดหรือวิชาใดก็ตาม การวัดผลและประเมินผลจะเป็นเครื่องมืออันหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระดับนั้นหรือในวิชานั้น เพราะผลจากการวัดและประเมิน เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูผู้สอนและนักการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผล หลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจนการจัดการระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้เรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

โครงสร้างทางการวัดผลการศึกษา

การวัดผลที่ดีควรจะให้ครอบคลุมแนวคิดหลาย ๆ ด้าน มีนักศึกษาหลายท่านได้พยายามเพื่อที่จะจัดกลุ่มไว้ต่าง ๆ นานา แต่ที่นิยมกันมากคือ แนวคิดของบลูม และคณะ (Bloom, 1971) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. **ด้านความรู้ความคิด (Cognitive Domain)** เป็นการวัดในด้านเกี่ยวกับ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นต้น
2. **ด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Domain)** เป็นการวัดทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก เช่น การวัดความสนใจ เจตคติ ค่านิยม เป็นต้น เรียนรู้ให้รักในวิชาชีพ รักในวิชาที่เรียน
3. **ด้านความสามารถในการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)** เช่น วัดความสามารถกลไก ทางสมอง วัดความสามารถในการปฏิบัติ ทักษะในการใช้อวัยวะต่าง ๆ ประสานสัมพันธ์กัน มีความรู้ทางทักษะ และสามารถปฏิบัติงานได้จริง (อีด ทน) เป็นต้น

หน้าที่ของการวัดผล

การวัดผลที่ดีมีส่วนช่วยให้งานทางการศึกษาด้านต่าง ๆ เจริญและเป็นระบบมากขึ้นซึ่งการวัดผลมีหน้าที่อยู่หลายประการ ดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) การวัดผลมีส่วนช่วยในการจัดตำแหน่งและความสามารถของผู้เรียนได้ว่าอยู่ในระดับใด โดยใช้เครื่องมือวัดผลไปเราให้ร่างกายตอบสนองออกมา ซึ่งอาจใช้เครื่องมือวัดผลได้หลายประเภท การวัดเพื่อจัดตำแหน่งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่าต้องการจัดตำแหน่งไปเพื่ออะไร ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 เพื่อคัดเลือก (Selection) ให้ผลการวัดมาเพื่อคัดเลือกหรือสรรหา เช่น การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ เป็นต้น

1.2 เพื่อจำแนกหรือแยกประเภท (Classification) เป็นการนำผลการวัดเพื่อการแจกแจงเป็นกลุ่มเป็นพวก เช่น พวกเก่ง ปานกลาง อ่อน เป็นต้น

2. เพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการนำผลการวัดผลในการวิเคราะห์ว่ามีจุดเด่น จุดด้อยในเรื่องใดหรือบกพร่องในเรื่องใดเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและได้เสริมให้สมบูรณ์ขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และยังสามารถบอกรายละเอียดถึงความสามารถของผู้เรียนได้ อันยังประโยชน์ต่อการแนะแนวเป็นอย่างดี เครื่องมือวัดประเภทนี้เช่นแบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostic test) เป็นต้น

3. เพื่อเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการนำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับวงกว้างมากขึ้นจากเดิมเท่าไร เช่นการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นำผลการวัดผลเพื่อเปรียบเทียบตนเอง หรือ เพื่อดูความงอกงามของเด็กแต่ละคนในช่วงเวลาที่ต่างกัน ว่าเจริญงอกงามเพิ่มขึ้นกว่าเดิมมากน้อยเพียงใด เช่น การเปรียบเทียบผลก่อนเรียน (pre-test) และหลังเรียน (post-test)

4. เพื่อพยากรณ์ (Prediction) เป็นการวัดผลเพื่อทำนายอนาคตต่อไปว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน นั่นคือเมื่อเด็กคนหนึ่งสอบแล้วสามารถรู้อนาคตได้เลยว่า ถ้าการเรียนของเด็กอยู่ในลักษณะนี้ต่อไปแล้วการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการแนะแนวการศึกษาว่าควรเรียนสาขาใด หรืออาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จ แบบทดสอบที่ใช้วัดจุดมุ่งหมายในข้อนี้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดความถนัด (aptitude test) แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา (intelligence test) เป็นต้น

5. เพื่อประเมินผล (Evaluation) เป็นการนำผลการวัดไปประเมินคุณภาพการเรียนรู้อันบรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายเพียงใด เป็นการนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินลงสรุปให้คุณค่าของการศึกษา หลักสูตรหรือ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลว่าเหมาะสมหรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

หน้าที่ของการวัดผลทางการศึกษาทั้ง 5 ประการ มีความต่อเนื่องกันเป็นลำดับ คือ เริ่มต้นปีการศึกษามีนักเรียนที่เลื่อนชั้นมาใหม่ครูผู้สอนอยากทราบว่ามึนักเรียนคนใดบ้างเก่งหรืออ่อน (วัดเพื่อจัดตำแหน่ง) และในระหว่างภาคเรียนก็ต้องการทราบว่า ใครเก่งหรืออ่อนในวิชาที่สอนอย่างไร (วัดเพื่อวินิจฉัย) เพื่อจัดการสอนให้เหมาะสม เมื่อหมดภาคเรียนก็มีการทดสอบเพื่อดูว่าเด็กนักเรียนคนใดเรียนดี

ขึ้นหรือลดลงเพียงใด (วัดเพื่อเปรียบเทียบ) และก็ต้องการทราบต่อไป ในอนาคตนักเรียนคนใดควรเรียนต่อหรือไม่ และควรจะเรียนอะไรจึงจะดี (วัดเพื่อพยากรณ์) จนในที่สุดก็ต้องการทราบว่านักเรียนโรงเรียนจังหวัดของเรา เด่นหรือด้อยกว่าโรงเรียนอื่นหรือจังหวัดอื่นเพียงใด (วัดเพื่อประเมินค่า) เป็นต้น ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าจะวัดอย่างไรจึงจะดี และวัดโดยวิธีใดจึงจะเป็นการวัดที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อนำผลการวัดไปใช้ตามจุดมุ่งหมายทั้ง 5 ประการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมชาติที่สำคัญของการวัดผลทางการศึกษา

1. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม (Indirect Measurement) คุณลักษณะที่ตรวจวัดในทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติปัญญา ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ เจตคติ ฯลฯ ของผู้เรียนนั้น มีลักษณะเป็นสภาพทางจิตวิทยาในตัวนักเรียนเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง เพราะไม่สามารถสังเกตเห็นหรือสัมผัสได้ วิธีการตรวจวัดจึงเริ่มโดยการแปลงคุณลักษณะนั้น ออกมาเป็นพฤติกรรมที่วัดได้หรือสังเกตได้ จากนั้นจึงใช้เครื่องมือเป็นสิ่งเร้าแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตอบสนอง โดยแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ผู้สอนจึงสามารถตรวจวัดพฤติกรรมนั้นๆ ได้ ในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพแล้วแต่กรณี ผลที่ได้ผู้สอนจะนำไปอ้างอิงสรุปกลับไปยังคุณลักษณะที่ประสงค์จะตรวจสอบนั้นอีกครั้งหนึ่ง เราจึงกล่าวว่าการวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม

2. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect Measurement) การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นการจัดตามเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชั้นต่างๆ เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนจะมีอยู่มากมาย ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่วัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คงไม่สามารถตรวจวัดหรือทดสอบให้ครอบคลุมหรือครบถ้วนในทุกประเด็นของเนื้อหา และทุกพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นเนื่องจากข้อจำกัด ของเวลา งบประมาณค่าใช้จ่ายและสภาพการณ์ที่เป็นจริง เช่น ถ้าผู้สอนจะใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการบวกเลขหลักเดียวของนักเรียน ให้ครบถ้วนในเนื้อหาครูต้องเขียนข้อสอบจำนวน 100 ข้อ $0+0, 0+1, 0+2, \dots$ จนถึง $9+9$ ให้นักเรียนตอบจึงครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งคงเป็นไปได้ไม่ได้ ในทางปฏิบัตินั้นครูจะเลือกข้อสอบบางข้อมาเป็นตัวอย่าง (Sample) โดยพิจารณาว่าเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งเปรียบได้กับประชากร (Population) ดังนั้นการวัดผลการศึกษาจึงเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ครบถ้วนทั้งหมด เพราะข้อจำกัดหลาย ๆ ประการ การนำข้อมูลจากการวัดผลไปใช้ในการประเมินผล เพื่อตัดสินคุณลักษณะนั้น จึงควรตรวจสอบให้เกิดความมั่นใจว่าตัวอย่างที่นำมาใช้วัดผลนั้นเป็นตัวแทนที่ดีของเนื้อหาและพฤติกรรมอย่าง แท้จริงก่อน

3. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดเชิงปริมาณ และประเมินผลแสดงเชิงคุณภาพ ในกระบวนการของการวัดผลที่ใช้เครื่องมือเพื่อตรวจวัดคุณลักษณะที่ต้องการจะแสดงผลในรูปของจำนวนหรือตัวเลข โดยเฉพาะการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูนิยมใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือหลักในการวัดผลที่ได้ คือ คะแนน (Score) จากแบบทดสอบโดยอาจใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบ 0-1 (ตอบผิดได้ 0 คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน) หรือแบบอัตราที่มีช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ เช่น 0 ถึง 5 คะแนน คะแนนที่นักเรียนทำได้จากแบบทดสอบจะถูกนำไปรวม

กับคะแนนจากการวัดครั้งก่อน เพื่อประเมินเป็นระดับคะแนน A-B-C-D-E (ดีมาก - ดี - ปานกลาง - ควรปรับปรุง - ต้องแก้ไข)

4. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดเชิงสัมพัทธ์ (Relative Measurement) จำนวนหรือตัวเลขที่ได้จากการวัดผลที่เรียกว่าคะแนน (Score) นั้นมีระดับการวัดได้สูงสุดในมาตราอันตรภาค (Interval Scale) เท่านั้น ซึ่งเป็นมาตราการที่ไม่มีศูนย์แท้ (Non Absolute zero) หมายความว่าเลข 0 ในการวัดผลการศึกษาไม่ได้มีความหมายว่า “ไม่มีคุณลักษณะที่วัด” เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้วัดผล ไม่สามารถจะวัดลงไปได้ครบถ้วนจนถึงจุดที่เป็นศูนย์แท้จริง เช่น ผู้เรียนที่สอบได้ 0 คะแนน จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบฉบับหนึ่งไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนนั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนไปเลยบอกได้ว่าเพียงว่านักเรียนผู้นี้ทำข้อสอบไม่ถูกเลยแม้แต่ข้อเดียวเพราะแบบทดสอบที่ใช้วัดผลไม่สามารถจะบรรจุเนื้อหาทั้งหมดทุกประเด็นที่ผู้สอนไว้ได้ แต่ใช้ตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมมาสอบวัดเท่านั้น นอกเหนือจากสาระในแบบทดสอบแล้วนักเรียนอาจตอบได้แต่ไม่ปรากฏอยู่ในข้อสอบ

สำหรับคะแนนที่ได้จากการวัดผลก็ไม่มี ความหมายในตัวเอง ไม่สามารถประเมินผลว่าผู้ที่ได้คะแนนนั้นมีความสามารถอยู่ในระดับใด เช่น นักเรียนสอบได้คะแนน 42 คะแนนสรุปไม่ได้ว่าคะแนนเท่านี้เก่งหรืออ่อนมากน้อยเพียงใด จนกว่าจะนำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับหรือสัมพันธ์กับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจะให้ความหมายได้ดีขึ้น เช่น คะแนน 42 คะแนน เมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม 50 คะแนน หรือเมื่อนำคะแนนไปสัมพันธ์กับเกณฑ์อื่น ๆ อีก ก็จะทำให้ความหมายที่เด่นชัดขึ้น เช่น เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย (Mean) หรือเปรียบเทียบกับคะแนนปกติวิสัย (Norm) เป็นต้น ดังนั้นในการจะแปลความหมายของผลการวัดทางการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้กับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ไม่สามารถจะแปลความหมายโดยตัวคะแนนที่สอบได้แต่เพียงอย่างเดียว

5. การวัดผลและประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความคลาดเคลื่อน (Error of Measurement) เกิดขึ้นได้เสมอ การวัดผลทางการศึกษาเป็นการวัดด้านจิตวิทยา ซึ่งมีตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องมาก โอกาสที่เกิดความคลาดเคลื่อน (Error) หรือความผิดพลาดจึงมีอยู่สูงเนื่องจากผู้ดำเนินการวัดผลไม่สามารถควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ครบถ้วน เช่น อากาศหนาวเกิดความคลาดเคลื่อน เสียง การพิมพ์ข้อสอบผิดพลาด ก็เป็นตัวทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

สมการความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากการวัดผลการศึกษา

$$X = T + E$$

X = คะแนนที่ได้จากการวัด

T = คะแนนที่แท้จริง

E = คะแนนความคลาดเคลื่อน

หลักการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

การวัดผลประเมินผลทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงปริมาณ หรือคุณภาพของคุณลักษณะที่วัดได้เพื่อจะได้นำผลของการวัดมาเป็นข้อมูลในการประเมินผลได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการวัดผลทางการศึกษาจะมีประสิทธิภาพ ควรปฏิบัติดังนี้

1. วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ในการวัดแต่ละครั้งถ้าผลการวัดไม่ตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดแล้ว ผลของการวัดไม่มีความหมาย และเกิดความผิดพลาดในการนำไปใช้ต่อไป ดังนั้นการวัดผลควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด ต้องรู้ว่าจะนำผลการสอบไปเพื่อทำอะไรบ้าง เพื่อใช้เครื่องมือและกำหนดวิธีการให้เหมาะสม ถ้าจุดมุ่งหมายทางการศึกษาต่างกันแบบทดสอบที่ใช้ก็ควรแตกต่างกัน วิธีการใช้แบบทดสอบก็ย่อมแตกต่างกัน ความผิดพลาดที่อาจทำให้การวัดไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ คือ

- ไม่เข้าใจคุณลักษณะที่ต้องวัด คือ ผู้วัดมีความเข้าใจในสิ่งที่จะวัดไม่ชัดเจนหรือเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะวัดผิด ทำให้ความหมายหรือคำจำกัดความของสิ่งที่จะวัดนั้น ไม่ตรงตามต้องการ อันเป็นผลทำให้การวัดคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ได้
- ใช้เครื่องมือไม่สอดคล้องกับตัวแปรที่จะวัด การเลือกใช้เครื่องมือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับนักวัดผลอย่างมาก เพราะการใช้เครื่องมือถูกต้องเหมาะสมย่อมทำให้ผลการวัดน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับความต้องการทางตรงกันข้ามถ้าใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง ผลการวัดอาจทำให้ขาดความเชื่อถือได้
- วัดได้ไม่ครบถ้วน การวัดที่ดีต้องวัดคุณลักษณะได้ครอบคลุมถ้วนตามลักษณะตัวแปรนั้นๆ การวัดเพียงบางส่วนบางองค์ประกอบ ย่อมทำให้ผลการวัดนั้นไม่แน่นอนและไม่สามารถสรุปผลได้อย่างมั่นใจ
- เลือกกลุ่มตัวอย่างไม่เหมาะสม บางครั้งผู้วัดมีความรู้ในสิ่งที่จะวัดเป็นอย่างดีรู้วิธีการวัดที่ถูกต้อง และมีเครื่องมือที่ดีความเที่ยงตรง สามารถวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมหรือคุณลักษณะนั้น ๆ แต่กลับไปวัดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องหรือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีคุณลักษณะนั้น ผลการวัดก็ย่อมไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์เช่นกัน

2. ใช้เครื่องมือดีมีคุณภาพ ผลของการวัดจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ใช้ ถ้าหากเครื่องมือที่ใช้วัดมีคุณภาพไม่ดีพอแล้ว การวัดนั้นก็ให้ผลที่ไม่เกิดคุณค่าใด ๆ เช่น การสอบถ้าใช้ข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ดีไปทดสอบผู้เรียน ผลหรือคะแนนที่ได้ก็ไม่มี ความหมายบอกอะไรไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นถ้านำผลจากการวัดไปใช้ในการตัดสินใจ ก็อาจทำให้การตัดสินใจนั้นผิดพลาด อาจเกิดผลเสียเป็นผลกระทบจากประเมินนั้นได้ เปรียบเทียบกับคนอื่นหรือผลงานของคนอื่น ๆ ที่วัดคุณลักษณะเดียวกันโดยเครื่องมือเดียวกัน ซึ่งการเปรียบเทียบเหล่านี้จะมีความหมายเพียงไรขึ้นอยู่กับหน่วยของการวัดเป็นสำคัญ

3. มีความยุติธรรม การวัดผลการศึกษาซึ่งจัดได้ว่าเป็นการการวัดตัวแปรทางด้านจิตวิทยาหรือทางสังคมศาสตร์นั้น จะได้ผลดีต้องมีความยุติธรรมในการวัด สิ่งที่ถูกวัดจะต้องอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปเหมือน ๆ กัน ไม่มีการลำเอียง

4. แปลผลได้ถูกต้อง การวัดผลทุกครั้งที่ได้ออกมาย่อมเป็นตัวแทนของจำนวนหรือระดับของคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผลของการวัดมักออกมาในรูปของคะแนนหรืออันดับที่แล้วจึงนำผลนั้นไปอภิปรายหรือเปรียบเทียบกัน จึงจะทำให้ผลการวัดนั้นมีความหมาย และเกิดประโยชน์ ซึ่งการแปลผลจะได้ผลดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในการแปลผลว่าสมเหตุสมผลมาน้อยเพียงไร โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่มีอยู่แล้ว หรือนำไปเปรียบเทียบกับผลงานหรือผลงานของคนอื่นที่วัดคุณลักษณะเดียวกันหรือเครื่องมือเดียวกัน ซึ่งการเปรียบเทียบเหล่านี้จะมีความหมายเพียงไร ขึ้นอยู่กับหน่วยของการวัดเป็นสำคัญ

5. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า การวัดที่นอกจากจะเป็นการตรวจสอบว่าสิ่งที่วัดมีคุณภาพเช่นไรแล้วยังมุ่งหวังที่จะนำผลที่ได้จากการวัดไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาให้ดีขึ้นด้วย ในการวัดผลการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายของการวัดหลายๆ ด้าน และพยายามใช้ผลการวัดให้สนองจุดมุ่งหมายที่วัดเหล่านั้นให้มากที่สุด เช่น ผลจากการสอบของนักเรียน อาจเป็นเครื่องชี้แนะการปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอนนำไปใช้ในการแนะแนวทางเรียนสำหรับนักเรียนแต่ละคน และใช้ประกอบการปรับปรุงระบบการบริหารภายในโรงเรียน เป็นต้น

เครื่องมือวัดผลการศึกษา

ในกระบวนการจัดการศึกษา ส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ คือ การวัดผล ในการวัดผลนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือวัด พฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตรงตามโครงสร้างหรือลักษณะที่ต้องการจะวัด ซึ่งโดยส่วนใหญ่เรามักจะทำการวัดผลใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งมีเครื่องมือวัดผลการศึกษามากมายประเภท ซึ่งจะอธิบายอย่างละเอียดต่อไป

ประเภทของเครื่องมือวัดผลการศึกษา

1. แบบทดสอบ (Test) คือชุดของคำถามซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งให้ผู้สอบแสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง ชนิดของแบบทดสอบนั้นแบ่งออกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจะใช้เกณฑ์อะไรในการแบ่ง หากใช้คุณลักษณะที่ต้องการจะวัด อาจแบ่งได้ดังนี้

1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าออกงามขึ้นเพียงใด ส่วนใหญ่จะเป็นวัดด้านความรู้ความคิดในส่วนที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 แบบทดสอบวัดความถนัดและเชาวน์ปัญญา (Aptitude and Intelligence test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดสมรรถภาพสมองของผู้เรียน ว่าจะสามารถเรียนต่อไปหรือจะประสบผลสำเร็จเพียงใด เพื่อใช้พยากรณ์หรือทำนายอนาคตของผู้เรียน เป็นแบบวัดที่พยายามจะค้นหาความสามารถที่เป็นพื้นฐานหรือทุนเดิมของบุคคลที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จในอนาคต ดังนั้นแบบทดสอบวัดความถนัดจึงแพร่หลายในการสอบคัดเลือก

1.3 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพและสังคม (Personal and Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพ (Personality) และการปรับตัว (Adjustment) แบบทดสอบประเภทนี้มีความยุ่งยากเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ดังนั้นข้อสอบประเภทนี้จึงมักจะวัดคุณลักษณะด้านใดด้านหนึ่งแน่นอนลงไปเช่น วัดความสนใจ ทักษะคิด การปรับตัว ข้อสอบประเภทนี้คำตอบจะไม่สามารถตัดสินได้ว่าถูกหรือผิด บอกได้แต่เพียงระดับและปริมาณหรือระดับของความเห็นของแต่ละบุคคล ดังนั้นจึง ไม่นิยมเรียกทำ ข้อสอบแต่เรียกว่าเป็นมาตรการวัดหรือแบบวัดบุคลิกภาพ (ไพศาล หวังพานิช. 2523 : 34)

จะเห็นได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบทดสอบวัดความถนัดและเชาว์ปัญญานั้น เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย ส่วนแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพและสังคมเป็นการวัดผลทางด้านจิตพิสัย

2. การสังเกต (Observation) เป็นการอาศัยประสาทสัมผัส (Sensation) ของผู้สังเกตพิจารณาปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อค้นความจริงบางประการ ซึ่งทำให้พบพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือหากยึดหลักวิธีการสังเกตจะแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ

2.1 การสังเกตโดยผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรมนั้น (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้เฝ้าสังเกตเข้าไปคลุกคลีใกล้ชิด และผู้สังเกตจดจำรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกต และนำมาบันทึกในรูปของการสังเคราะห์ข้อความ

2.2 การสังเกตโดยผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปร่วมเหตุการณ์หรือกิจกรรม (Non- Participant- Observation) แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

2.2.1 การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้กำหนดเรื่อง-เฉพาะ เป็นการสังเกตที่มุ่งสังเกตทั่ว ๆ ไปไม่สามารถกำหนดรูปแบบที่แน่นอนได้

2.2.2 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตกำหนดเรื่องเฉพาะไว้แล้วการสังเกตแบบนี้ควรมีแบบบันทึกการสังเกต เพื่อให้สะดวก ถูกต้อง ป้องกันความสับสน

3. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการวัดผลเพื่อหาข้อมูลหรือปริมาณของพฤติกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยการเจรจาโต้ตอบกัน ประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือผู้ถูกสัมภาษณ์ และผู้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ นอกจากจะให้ความรู้ความจริงตามต้องการแล้วยังช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงของผู้ถูกสัมภาษณ์ในด้านบุคลิกภาพอีกด้วย

- **รูปแบบของการสัมภาษณ์** โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structured Interview or Unstructured Interview) หมายถึง การสัมภาษณ์ที่ไม่ใช้แบบสัมภาษณ์ คือไม่จำเป็นต้องใช้คำถามที่เหมือนกันหมดกับผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคน แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคและความสามารถเฉพาะตัว เพื่อให้ได้คำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ การสัมภาษณ์โดยวิธีนี้อาจให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกหรือ ความคิดเห็นออกมาโดยอิสระ ผู้สัมภาษณ์มีหน้าที่รับฟังและคอยควบคุม ให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการเท่านั้น ผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์โดยวิธีนี้

จะต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) หมายถึง การสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไว้แล้ว เป็นแบบในการถาม กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามตามแบบสัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์เหมือนกันหมดทุกคน การสัมภาษณ์แบบนี้มีลักษณะไม่ค่อยยืดหยุ่น เพราะต้องตามไปตามแบบสัมภาษณ์ แต่มีข้อดีคือ สามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้ง่ายและสะดวกในการวิเคราะห์ สรุปผล

4. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้กันมากโดยเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นชุดของคำถามซึ่งรวมกันเข้าเป็นชุดอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ และวัดได้อย่างกว้างขวางทั้งข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน หรือ การคาดคะเนในอนาคต

รูปแบบของแบบสอบถาม โดยทั่วไป แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบปลายเปิด (open – form) เป็นแบบสอบถามที่มีได้กำหนดคำตอบไว้ ผู้สอบสามารถเขียนตอบได้อย่างอิสระเป็นแบบที่นิยมใช้ถาม ทักษะ ความคิดเห็น แรงจูงใจ ฯลฯ แบบสอบถามชนิดนี้มีข้อดีคือผู้เขียนแสดงความคิดต่าง ๆ ได้อย่างเสรี แต่ข้อเสียคือ วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลได้ยาก

2. แบบปลายปิด (Close – form) ประกอบด้วย คำถามและคำตอบ ซึ่งเป็นตัวเลือกที่ผู้สร้างขึ้น คาดว่าผู้ตอบจะเลือกตอบได้ตามความต้องการ แบบชนิดนี้จะสร้างยากกว่าชนิดแรกแต่ผู้ตอบจะตอบได้สะดวก และนำไปรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล แปลผลได้ง่าย แบบสอบถามชนิดประหลาดปิด ได้แก่

- 2.1 แบบสำรวจรายการ (Checklist)
- 2.2 มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
- 2.3 การจัดอันดับ (Rank Order)

5. สังคมมิติ (Sociometry) เป็นวิธีศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสมาชิกภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ผู้ถูกวัดจะตอบคำถามโดยเลือกคนหนึ่ง สิ่งของหนึ่งหรือมากกว่านั้นตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างเช่น อยากเล่นกับใคร ทำงานกับใคร โดยอาจให้เลือก 1,2,3 คน จากกลุ่มที่เหลืออยู่ หรืออาจเป็นกลุ่มอื่นก็ได้ขึ้นอยู่กับขอบข่ายของความสัมพันธ์ที่ต้องการทราบ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็จะนำมาวิเคราะห์ให้เป็นความสัมพันธ์ในกลุ่ม อาจพบว่าใครเป็นดารา ใครเป็นแกะดำของกลุ่ม แล้วอาจนำเสนอในรูปของกราฟ แผนภูมิ ตาราง แสดงกระบวนความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้มากมาย ทั้งในแง่กิจกรรม การบริหาร การสอนซ่อมเสริมและอื่น ๆ

6. กลวิธีระบายความในใจ (Projective Technique) กลวิธีระบายความในใจ หมายถึง วิธีการที่มุ่งให้บุคคลได้ระบายหรือแสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล โดยสร้างสถานการณ์หรือสิ่งเร้าเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ตอบสนองแสดงออกถึงลักษณะฝังลึกนั้นๆ ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตได้ กลวิธีระบายความในใจนี้จึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่จะวัดลักษณะซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลซึ่งอาจจะมีอยู่ในตัวบุคคลนั้นอย่างไม่รู้ตัว หรือไม่ต้องการแสดงออกต้องการเก็บกดไว้หรือต้องการลี้ภัยวิธีระบายความในใจจึงมักต้องใช้วิธีอ้อมค้อมโดยพยายามไม่ให้ผู้ถูกวัดรู้ตัวว่ากำลังวัดเรื่องนั้นอยู่ เช่น แบบทดสอบ TAT

(The Thematic Apperception Test) ที่ให้เด็กดูภาพแล้วเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพนั้นจากเรื่องที่เล่าออกมานี้เองที่ผู้สอบหรือนักจิตวิทยาสามารถวัดเรื่องต่าง ๆ ได้ เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว ความน้อยเนื้อต่ำใจ ประสบการณ์ฝังใจ เจตคติ ฯลฯ เนื่องจากวิธีการนี้มีลักษณะเฉพาะตัวและการแปลผลการทดสอบมีผลต่อผู้ถูกสอบมากจึงควรระมัดระวัง

7. การบันทึก (Record) เป็นการรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หลายชนิด เรียกชื่อต่าง ๆ กันไป เช่น บัญชีเรียกชื่อ ระเบียบสะสม สมุดรายนาน ซึ่งล้วนแล้วเป็นการบันทึกทั้งสิ้น การบันทึกเครื่องมือวัดผลที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การบันทึกย่อย (Anecdotal Record) บันทึกย่อยนี้เป็นพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กที่สังเกตได้บันทึกย่อยนี้เป็นข้อมูลสำหรับเด็กแต่ละคนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

การบันทึกย่อยเป็นการบันทึกพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สังเกตได้ในการบันทึกผู้สังเกตจะบันทึกข้อความสั้น ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริงการบันทึกควรกระทำทันทีทันใดหลังจากที่สังเกตเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบันทึกและรวบรวมข้อมูล

8. วิธีศึกษารายกรณี (Case - Study Method) วิธีศึกษารายกรณีเป็นวิธีศึกษาเรื่องที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยพยายามศึกษาให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างรอบด้านทั้งในแง่ประวัติความเป็นมาสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงสาเหตุวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียดอาจจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเล็กก็ได้ที่สนใจและมีลักษณะเฉพาะตัว

9. พอร์ตโฟลิโอ (Portfolio) การประเมินผลการเรียนโดยใช้พอร์ตโฟลิโอมีแนวคิดเช่นเดียวกับการสะสมสิ่งต่าง ๆ เช่น แสตมป์ ธนบัตร เหรียญ ฯลฯ ซึ่งผู้สะสมจะต้องรวบรวมได้ในที่เก็บ เช่น สมุดสะสม แสตมป์ สมุดสะสมธนบัตร สมุดสะสมเหรียญ เป็นต้น ผู้สะสมสามารถนำออกมาแสดงให้คนอื่นชื่นชมได้อธิบายได้

แบบทดสอบ

แบบทดสอบ (Test) หมายถึง ชุดของข้อความ (Items) หรือกลุ่มงานหรือข้อปัญหาที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นเครื่องมือวัดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้เรียนเพื่อให้ผู้สอบตอบสนองโดยแสดงพฤติกรรมออกมาให้อยู่ในรูปที่วัดได้ สังเกตได้ ซึ่งแบบทดสอบจะต้องสร้างขึ้นอย่างมีระบบและกระบวนการ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัด และมีความเป็นปรนัยในการวัดผล

ชนิดของแบบทดสอบ

แบบทดสอบที่นิยมเขียนกันมีอยู่ 5 แบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบความเรียง (Essay test) ออกข้อสอบง่าย แต่ตรวจยาก
2. แบบทดสอบเติมคำ (Completion test) เหมาะสำหรับเป็นแบบทดสอบทางภาษา
3. แบบทดสอบถูกผิด (True-False test) เหมาะสำหรับสำรวจความรู้
4. แบบทดสอบจับคู่ (Matching test)
5. แบบทดสอบเลือกตอบ (Multiple choices test) ส่วนใหญ่จะใช้แบบนี้

แบบทดสอบเลือกตอบ (Multiple choice test)

เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องจากบรรดาตัวเลือกทั้งหมดที่กำหนดให้ 3-5 ตัวเลือก แล้วแต่กรณีเพื่อจะเป็นคำตอบแบบทดสอบประเภทนี้นิยมใช้กันมาก ทั้งนี้เพราะสามารถวัดได้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ มีความเป็นปรนัยและสะดวกในการตรวจให้คะแนนได้รวดเร็ว

ลักษณะของแบบทดสอบเลือกตอบ

แบบทดสอบเลือกตอบตัวข้อสอบจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

1. ข้อคำถาม (Stem) เป็นส่วนที่เป็นคำถามนำเรื่องราว
2. ตัวเลือก (Choice) เป็นส่วนที่เป็นตัวเลือกซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวในข้อคำถาม ซึ่งในส่วนนี้ แบ่งออกเป็นตัวถูก (Key) และตัวลวง (Distracters)

วิธีเขียนข้อสอบเลือกตอบ

การเขียนข้อสอบเลือกตอบให้ตีมีคุณภาพนั้นเขียนยากกว่าข้อสอบใดๆ แต่ก็ไม่ใช่ของลำบากอะไรมากนัก หากรู้หลักการเขียนและมีความรู้ลึกซึ้งในวิชาที่จะเขียน ซึ่งในการเขียนข้อสอบเลือกตอบนั้น ล้วน สายยศและ อังคณา สายยศ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ สรุปได้ว่าควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2539 : 94-121)

การเขียนข้อสอบเลือกตอบให้ตีมีคุณภาพนั้นเขียนยากกว่าข้อสอบใด ๆ แต่ก็ไม่ใช่ของลำบากอะไรมากนัก หากรู้หลักการเขียนและมีความรู้ลึกซึ้งในวิชาที่จะเขียน ซึ่งในการเขียนข้อสอบเลือกตอบนั้น ควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

ก. ด้านในตัวคำถาม ควรเขียนข้อคำถามให้ระมัดระวังเรื่องต่อไปนี้

1. ควรบอกให้แน่ชัดว่าเป็นคำถามหรือเติมคำ ไม่ควรเขียนคำถามเป็นลักษณะคำ หรือประโยคขึ้นมอลอย ๆ ควรใช้คำถามให้สมบูรณ์แบบทุกครั้ง เว้นแต่ข้อคำถามนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ตอบเติมคำหรือตีความหมาย

ตัวอย่าง

1. ลพบุรีเป็น (ไม่ตี)

- ก) เมืองลูกหลวง
- ข) สถานีรถไฟ
- ค) แหล่งท่องเที่ยว
- ง) โบราณสถาน
- จ) จังหวัด

2. ลพบุรีเป็นชื่อของอะไร (ตีขึ้น)

- ก) เกาะ
- ข) ภูเขา
- ค) หมู่บ้าน
- ง) ท่าเรือ
- จ) จังหวัด

2. ควรถามให้ชัดเจนและตรงจุด การเขียนข้อคำถามบางที่เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์แบบแล้ว แต่การถามอาจให้ตรงจุดที่ต้องการให้ผู้ตอบตอบ ผู้ตอบอาจมองเห็นเป็นหลายแง่หลายมุมไม่ชัดเจนพอ การเขียนข้อคำถามจึงควรพิจารณาเรื่องนี้ให้ดีด้วย

ตัวอย่าง

3. ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอย่างไร (ไม่ดี)

- ก) ฝนตกชุก
- ข) ผลไม้มาก
- ค) มีอาณาเขตยาว
- ง) มีชาวไทยมุสลิมมาก
- จ) เป็นแหล่งปลูกยางพารา

4. ภาคใต้ของประเทศไทยมีภูมิอากาศเป็นอย่างไร (ดีขึ้น)

- ก) ฝนตกชุก
- ข) หนาวเย็น
- ค) ร้อนแห้งแล้ง
- ง) ร้อนชื้น
- จ) อับชื้น

3. คำถามควรกะทัดรัดไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ในที่นี้หมายถึงไม่ใช่คำพูดหรือคำอธิบายอย่างซ้ำซ้อนในตัวคำถามโดยไม่จำเป็น คำเหล่านี้เมื่อตัดออกแล้วข้อความที่เหลือจะมีความหมายตรงที่ต้องการวัดผลการเรียนรู้ในข้อนั้น โปรดจำไว้ว่าการเขียนข้อคำถามที่ดีควรไม่ยากนัก แต่ถ้าเขียนยาวหน่อยและเป็นการใช้ข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อคำถามจะตัดออกไม่ได้ เพราะถ้าตัดออกแล้ว จะทำให้ข้อคำถามเปลี่ยนแปลงไปจากจุดประสงค์เดิมที่ต้องการ

ตัวอย่าง

5) นายอนุสรณ์เป็นคนไทย เมื่อพบผู้อาวุโสกว่า ต้องปฏิบัติตนอย่างไร (ไม่ดี)

- ก) โค้งคำนับ
- ข) สัมผัสมือ
- ค) เรียกชื่อผู้ที่จะทักทาย
- ง) สัมผัสแก้มและตบไหล่เบา ๆ
- จ) ยกมือไหว้ กล่าวคำว่าสวัสดิ

6) ข้อใดเป็นการแสดงมารยาทแบบไทย (ดีขึ้น)

- ก) โค้งคำนับ
- ข) สัมผัสมือ
- ค) เรียกชื่อผู้ที่จะทักทาย
- ง) สัมผัสแก้มและตบไหล่เบา ๆ
- จ) ยกมือไหว้ กล่าวคำว่าสวัสดิ

4. คำถามควรเร้าให้ผู้ตอบใช้ความคิด คือคำถามไม่ควรถามซึ่งที่เด็กท่องจำกันมาแล้ว แต่ควรถามให้สูงกว่าการจำเพื่อจะได้คิดมากขึ้น ผู้ที่จะตอบคำถามได้ต้องอาศัยความสามารถในการจำเหมือนกัน เพียงแต่ใช้ความจำในรูปแบบอื่นที่พลิกแพลงขึ้น ไม่ถามตรงไปตรงมา

ตัวอย่าง

7) ข้าวมีส่วนประกอบอะไรมาก (ไม่ดี) ก) แร่ธาตุ ข) โปรตีน ค) วิตามิน ง) คาร์โบไฮเดรต จ) น้ำอุ่นเหนียวหนืด	8) สิ่งใดใช้รับประทานแทนข้าวได้ดีที่สุด (ดีขึ้น) ก) มัน ข) ผัก ค) ผลไม้ ง) เนื้อสัตว์ จ) น้ำเชื่อม

5. คำถามควรใช้ภาษาให้เหมาะสมกับระดับผู้สอบ หมายถึง การใช้ศัพท์ในการเขียนข้อคำถามซึ่งควรใช้คำศัพท์ที่ยากง่ายพอเหมาะกับระดับของผู้สอบ

ตัวอย่าง ระดับชั้น ป. 4

9) พระนเรศวรมหาราชทรงกระทำ<u>ยุทธหัตถี</u>กับใคร (ไม่ดี) ก) ขุนสามชน ข) พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ค) พระมหาธรรมราชา ง) พระมหาอุปราชา จ) สุกี่นายกอง	10) พระนเรศวรมหาราช<u>ทรงชนช้าง</u>กับใคร (ดีขึ้น) ก) ขุนสามชน ข) พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ค) พระมหาธรรมราชา ง) พระมหาอุปราชา จ) สุกี่นายกอง

6. ไม่ควรใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน การใช้คำปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ จะทำให้ผู้อ่านคิดสับสนเพราะเป็นการคิดย้อนกลับอาจทำให้ตีความหมายของโจทย์ผิดพลาดจากจุดมุ่งหมายของผู้ออกข้อสอบก็ได้ การตีความหมายของโจทย์ผิดเป็นผลทำให้ตอบผิดนั้นเป็นเรื่องของความเข้าใจผิด ไม่ใช่ตอบผิดเพราะไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น จึงทำให้คำถามขาดความเป็นปรนัย

ตัวอย่าง

11) ถ้า<u>ไม่</u>รับประทานเนื้อสัตว์ทุกชนิด จะ<u>ไม่ได้</u>สารอาหารหมูเด้ง (ไม่ดี) ก) โปรตีน ข) คาร์โบไฮเดรต ค) ไขมัน ง) เกลือแร่ จ) วิตามิน	12) เนื้อสัตว์ให้สารอาหารหมูเด้ง (ดีขึ้น) ก) โปรตีน ข) คาร์โบไฮเดรต ค) ไขมัน ง) เกลือแร่ จ) วิตามิน

7. ข้อคำถามหนึ่งควรถามเรื่องเดียว คำถามหนึ่ง ๆ ควรถามให้ผู้ตอบตอบความคิดเดียว

ถ้าอยากถามหลายคำถามในข้อเดียวควรแยกเป็นข้อสอบย่อยลงไปอีกจะดีกว่า

ตัวอย่าง

13) แพรวา เป็นชื่อของสิ่งใด มีต้นกำเนิดอยู่ที่ จังหวัดใด (ไม่ดี)	14) แพรวา เป็นชื่อของอะไร (ดีขึ้น)
ก) เครื่องเคลือบ-ภาพสีนู้	ก) เครื่องเคลือบ
ข) พันธุ์ไม้-ร้อยเอ็ด	ข) พันธุ์ไม้
ค) ผ้าไหม-ภาพสีนู้	ค) ผ้าไหม
ง) ถนน-ร้อยเอ็ด	ง) ถนน
จ) เครื่องประดับ-ภาพสีนู้	จ) เครื่องประดับ

8. ข้อคำถามไม่ควรถามสิ่งที่ต้องจำคล่องปาก ในกรณีบางอย่างอาจจะต้องท่อง แต่ใช้กัน

เป็นประจำจนเคยชินแล้วก็ไม่ควรถาม เพราะไม่เกิดประโยชน์อันใด

ตัวอย่าง

15) พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศใด (ไม่ดี)	16) ถ้าพระอาทิตย์ขึ้นทางทิศเหนือจะตกทางทิศใด(ดีขึ้น)
ก) ทิศใต้	ก) ทิศใต้
ข) ทิศเหนือ	ข) ทิศตะวันตก
ค) ทิศตะวันออก	ค) ทิศตะวันออก
ง) ทิศตะวันตก	ง) ทิศตะวันออกเฉียงใต้
จ) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	จ) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. ด้านตัวเลือก สิ่งที่เป็นสิ่งสำคัญและทำความเข้าใจให้แก่ผู้ออกข้อสอบเพราะมักจะเขียนตัวเลือกได้ไม่ดี หรือบางทีคิดตัวเลือกได้ไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ การเขียนตัวเลือกนี้สำคัญ ซึ่งจะสามารถแยกเด็กได้ว่ามีความรู้ความสามารถเพียงใด ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการเขียนตัวเลือกดังนี้

1. ควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว โดยปกติข้อสอบที่ดีก็ควรจะเป็นอย่างนี้ แต่เมื่อผู้ออกข้อสอบได้เขียนข้อสอบและคิดตัวถูกไว้แล้ว แต่เมื่อสร้างตัวเลือกอื่น ๆ แล้วก็คิดตัวเลือกไปเพลลัน ๆ พลั้งผลแล้วไม่ได้ตรวจสอบก็มักจะมีตัวถูกมากกว่า 1 ข้อ ดังนั้นจึงต้องมีการทบทวนหรือตรวจสอบ

ตัวอย่าง

17) ถ้า N เป็นเลขคู่แล้ว ข้อใดเป็นเลขคี่
(ไม่ดี)

- ก) $N + 1$
- ข) $N + 2$
- ค) $N + 3$
- ง) $N + 4$
- จ) $N + 5$

18) ถ้า N เป็นเลขคู่ แล้วข้อใดเป็นเลขคี่
(ดีขึ้น)

- ก) $N + 2$
- ข) $N + 4$
- ค) $N + 6$
- ง) $N + 7$
- จ) $N + 8$

2. ตัวเลือกไม่ควรแนะนำคำตอบ วิธีการหลีกเลี่ยงไม่ให้ตัวเลือกแนะนำคำตอบก็ต้องพยายามอย่าให้คำตอบที่ถูกพ้องกับคำถามเป็นอันขาด แต่ถ้าคำพ้องนั้นเป็นตัวลวงแล้ว ก็จะเป็นตัวลวงที่ดี

ตัวอย่าง

19) จังหวัดใดผลิตเกลือสมุทรได้มาก (ไม่ดี)

- ก) ชลบุรี
- ข) ระยอง
- ค) จันทบุรี
- ง) เพชรบุรี
- จ) สมุทรสาคร

20) จังหวัดใดผลิตเกลือได้มากที่สุด (ดีขึ้น)

- ก) ชลบุรี
- ข) ระยอง
- ค) จันทบุรี
- ง) เพชรบุรี
- จ) สมุทรสาคร

3. ตัวเลือกควรกะทัดรัด ไม่ควรใช้คำที่ยืดเยื้อหรือเพิ่มคำที่ไม่จำเป็น แต่การตัดตัวเลือกให้สั้นต้องมีเหตุผลดี ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ ก็ตัดคำซ้ำซ้อนกับข้อความคำถาม

ตัวอย่าง

21) ผิวหนังของคนเปรียบได้กับส่วนใดของต้นไม้
(ไม่ดี)

- ก) กิ่งไม้
- ข) ผลไม้
- ค) รากไม้
- ง) ดอกไม้
- จ) เปลือกไม้

22) ผิวหนังของคนเปรียบได้กับส่วนใดของต้นไม้
(ดีขึ้น)

- ก) กิ่ง
- ข) ผล
- ค) ราก
- ง) ดอก
- จ) เปลือก

ทั้งนี้ในการตัดข้อความหรือคำไม่ให้พุ่มเพื่อยควรใช้วิจารณ์ญาณด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่

ตัวอย่างเช่น ในกรณีต่อไปนี้เป็นตัวอย่างไม่สมควรตัด

23) ข้อใดที่มีรสต่างออกไปจากพวก (ดีแล้ว)

- ก) มะยม
- ข) มะนาว
- ค) มะดัน
- ง) มะระ
- จ) มะม่วง

24) ผลไม้ที่ขึ้นต้นด้วยมะข้อใดมีรสต่างไปจากพวก (ไม่ดี)

- ก) ยม
- ข) นาว
- ค) ดัน
- ง) ระ
- จ) ม่วง

4. ตัวเลือกควรอิสระจากกัน หมายถึงตัวเลือกแต่ละตัวจะต้องไม่เกี่ยวข้องหรือคาบเกี่ยวกัน

เมื่อเขียนข้อสอบเสร็จต้องตรวจสอบความเกี่ยวพันกันด้วย

25) ประชากรของประเทศไทยมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละเท่าไร(ไม่ดี)

- ก) น้อยกว่า 4,000 บาท
- ข) น้อยกว่า 5,000 บาท
- ค) ประมาณ 7,000 บาท
- ง) มากกว่า 7,000 บาท
- จ) มากกว่า 8,000 บาท

26) ประชากรของประเทศไทยมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละเท่าไร(ดีขึ้น)

- ก) น้อยกว่า 4,000 บาท
- ข) ระหว่าง 4,000 – 5,000 บาท
- ค) มากกว่า 5,000 – 6,000 บาท
- ง) มากกว่า 6,000บาท – 7,000 บาท
- จ) มากกว่า 7,000 บาท

5. ตัวเลือกควรเป็นลักษณะเอกพจน์ คือ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน งามในลักษณะเดียวกัน

ตัวอย่าง

27) ข้อใดไม่ใช่สัตว์เลี้ยง (ไม่ดี)

- ก) ช้าง
- ข) ม้า
- ค) วัว
- ง) ควาย
- จ) มะเขือ

28) ข้อใดไม่ใช่สัตว์เลี้ยง (ดีขึ้น)

- ก) ช้าง
- ข) ม้า
- ค) วัว
- ง) ควาย
- จ) เสือ

6. ตัวเลือกที่ถูกไม่ควรยกเกินไป หากตัวถูกจำเป็นต้องยาวก็ต้องปรับตัวลงให้ยาวตามไปด้วย เพื่อให้เป็นตัวลงที่ดี

ตัวอย่าง

- 29) อาหารประเภทใดที่ช่วยบำรุงฟันให้แข็งแรง (ไม่ดี)
- ก) เนื้อสัตว์
  - ข) วิตามิน
  - ค) ผลไม้
  - ง) อาหารทะเล
  - จ) อาหารที่มีแคลเซียมมาก

- 30) แร่ธาตุชนิดใดที่ช่วยบำรุงฟันให้แข็งแรง (ดีขั้น)
- ก) เหล็ก
  - ข) โซเดียม
  - ค) แคลเซียม
  - ง) ไอโอดีน
  - จ) โพตัสเซียม

7. ความยาวของตัวเลือกควรเป็นระบบ หมายถึง ขนาดความยาวของตัวเลือกในข้อหนึ่งต้องเรียงอย่างเป็นระบบ ดังรูป

แบบที่ 1	_____	ก.	แบบที่ 2	ก. _____
	_____	ข.		ข. _____
	_____	ค.		ค. _____
	_____	ง.		ง. _____
	_____	จ.		จ. _____
แบบที่ 3	_____	ก.	แบบที่ 4	ก. _____
	_____	ข.		ข. _____
	_____	ค.		ค. _____
	_____	ง.		ง. _____
	_____	จ.		จ. _____
แบบที่ 5	_____	ก.		
	_____	ข.		
	_____	ค.		
	_____	ง.		
	_____	จ.		

แบบที่นิยมกันมากคือ แบบที่ 1 และแบบที่ 2

8. ควรเรียงตัวเลือกตามปริมาณหรือลำดับของตัวเลข

ตัวอย่าง

31) วันกรรมกรตรงกับวันใด (ไม่ดี)

- ก) 1 พฤษภาคม
- ข) 15 พฤษภาคม
- ค) 6 พฤษภาคม
- ง) 9 พฤษภาคม
- จ) 8 พฤษภาคม

32) วันกรรมกรตรงกับวันใด ของเดือน
พฤษภาคม (ดีขึ้นไป)

- ก) 1 พฤษภาคม
- ข) 6 พฤษภาคม
- ค) 9 พฤษภาคม
- ง) 8 พฤษภาคม
- จ) 15 พฤษภาคม

9. **ตัวลวงต้องมีทางเป็นไปได้** ในเวลาเขียนจริงจะต้องคิดถึงสิ่งที่เด็กชอบทำผิด หรือภาพที่เด็กมักใช้ให้ใกล้เคียงกับคำตอบถูก โดยเฉพาะคณิตศาสตร์นั้นจะต้องมองในแง่เด็กว่าจะทำออกมาในรูปแบบใด ไม่ใช่เขียนเรื่อยเรื่อย นำตัวเลขใดก็ได้ใส่ลงไป เช่น

ตัวอย่าง

33) $(3 \times 2) + (5 - 3) = ?$ (ไม่ดี)

- ก) 14
- ข) 15
- ค) 16
- ง) 17
- จ) 18

34) $(3 \times 2) + (5 - 3) = ?$ (ดีขึ้นไป)

- ก) 12
- ข) 14
- ค) 18
- ง) 24
- จ) 25

10. **ควรหลีกเลี่ยงประเภท / ถูกหมดทุกข้อ ไม่มีข้อใดถูก ถูกทั้ง ก. และ ข.** เพราะการใช้ตัวเลือกลักษณะนี้ทำให้ผู้ตอบมีตัวเลือกเลือกน้อยลง อาจจำเป็นต้องมีเพื่อลวงเด็กที่ทำผิดได้ในวิชาคณิตศาสตร์ หรือ ธรรมชาติ เช่น ไม่มีข้อใดถูก ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

ตัวอย่าง

35) ข้อใดเป็นคำนาม (ไม่ดี)

- ก) กิน
- ข) ฉันทัน
- ค) ตาย
- ง) คุณ
- จ) ไม่มีข้อใดถูก

36) ข้อใดเป็นคำนาม (ดีขึ้นไป)

- ก) กิน
- ข) ฉันทัน
- ค) ตาย
- ง) มด
- จ) คุณ

11. การกำหนดจำนวนตัวเลือก ขึ้นอยู่กับระดับของผู้สอบ หากเป็นเด็กเล็ก ควรใช้ประมาณ 3 ตัวเลือก ชั้นประถมศึกษาควรเป็น 4 ตัวเลือก และระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปควรจะเป็น 5 ตัวเลือก แต่แบบทดสอบโดยทั่วไปใช้ 4-5 ตัวเลือก มากที่สุด

ข้อดีของแบบทดสอบเลือกตอบ

1. วัดได้ครอบคลุมเนื้อหา ข้อคำถามของข้อสอบเลือกตอบเป็นการถามสั้นๆ และเจาะจงส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังนั้นสามารถถามรายละเอียดได้มากมาย ครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนมาตลอด

2. วัดได้คลุมพฤติกรรม ข้อสอบแบบเลือกตอบสามารถเขียนเพื่อสอบวัดพฤติกรรมต่างๆ ไปยังพฤติกรรมสูง ๆ ได้ นั่นคือเราสามารถแปลงการสอบวัดพฤติกรรมที่ง่ายหรือที่ซับซ้อนมาวัดโดยข้อสอบแบบเลือกตอบได้อย่างดี แม้ว่าบางอย่างจะวัดโดยตรงไม่ได้ เราสามารถพลิกแพลงให้วัดสิ่งนั้นได้โดยทดแทนกัน ความจำ ความคิด ความสร้างสรรค์ ก็สามารถใช้ออกข้อสอบเลือกตอบตรวจสอบได้

3. มีความเป็นปรนัยสูง นั่นคือข้อสอบเลือกตอบสามารถตรวจให้คะแนนตรงกัน ข้อคำถามเข้าใจตรงกัน การแปลคะแนนก็ทำให้ตรงกันได้ง่าย

4. ประหยัดเวลาทำงาน ข้อสอบแบบเลือกตอบสอบเสร็จตรวจให้คะแนนได้ทันที สามารถเจาะคียตรวจมือได้รวดเร็วทันใจ ในสมัยนี้การตรวจได้พัฒนาขึ้นมาเป็นการตรวจด้วยเครื่อง ข้อสอบเลือกตอบใช้ได้ผลที่สุด และรวดเร็วมาก ประหยัดเวลา และแรงงาน

5. สามารถทำการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบได้ ข้อสอบเลือกตอบสอบเสร็จสามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาคุณภาพของแต่ละข้อ แต่ละตัวเลือกได้ เมื่อไม่ตีสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้

6. ควบคุมความยากของแต่ละข้อได้ โดยอาศัยการเขียนตัวเลือกดี ๆ หรือเปลี่ยนแปลงตัวเลือกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตัวเลือกมาก ๆ หรือตัวเลือกที่เป็นลักษณะเอกพันธ์ (Homogenous) เป็นต้น

7. ตัวเลือกในข้อสอบแบบเลือกตอบใช้ประโยชน์ในการสอบเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic purposes) ได้โดยใช้ข้อมูลจากการเลือกตอบตัวเลือกจากเด็กมาใช้พิจารณา นอกจากนั้นยังส่งเสริมความสามารถในการอ่านด้วยอย่างดี

8. ข้อสอบเลือกตอบที่ตีมีโอกาสเดาได้น้อย โอกาสของการเดาขึ้นอยู่กับจำนวนตัวเลือกกับจำนวนข้อสอบมากน้อยเท่าใด

9. ข้อสอบเลือกตอบมีโอกาให้ความยุติธรรมสูง เพราะออกได้คลุมตัวอย่างของความรู้อและพฤติกรรม ตลอดจนความแม่นยำในการตรวจสอบคะแนน

10. เป็นการส่งเสริมปรัชญาของการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะชีวิตคนในโลกนี้เต็มไปด้วยการเลือก เช่น เลือกเรียน เลือกอาหาร เลือกซื้อของ เลือกอาชีพ และกระทั่งการเลือกคู่เพื่อแต่งงาน ฯลฯ จึงเห็นว่าเมื่อชีวิตทุกขณะเต็มไปด้วยการเลือก ทำไมสังคมไม่สอนให้คนเลือกเป็น ทำไมการเรียนการสอนจึงไม่พยายามพัฒนาชีวิตที่จะเลือกสิ่งใดมีคุณค่ากว่า เหมาะสมกว่า การสร้างข้อสอบเลือกตอบที่ดี จึงเป็นการฝึกคนให้เลือกเป็น ตัดสินใจเป็น เสริมสร้างพัฒนาความคิดในการตัดสินใจดีขึ้น

ข้อเสียของข้อสอบแบบเลือกตอบ

1. เขียนยาก อันนี้เป็นที่ยอมรับว่าถ้าเขียนข้อสอบเลือกตอบให้ดีจริง ๆ เขียนได้ยากมาก ผู้ที่ไม่เคยเรียนวิธีเขียนข้อสอบเลือกตอบที่ดีจะเขียนได้วันละหลายข้อ แต่พอเรียนวิธีเขียนข้อสอบเลือกตอบที่ดีแล้ว วันหนึ่งอาจไม่ได้สักข้อก็มี แต่ความชำนาญ ความมีศิลปะ ความเชี่ยวชาญในวิชานั้นมีโอกาสเขียนข้อสอบเลือกตอบได้ดีขึ้น เขียนให้ตรงพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด วัดให้นำไปใช้ วัดให้เป็นวิเคราะห์
2. วัดความคิดลึกซึ้งไม่ได้ เช่น วัดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ลึก ๆ ความสามารถในการผสมผสานเรื่องราว ความซาบซึ้ง เป็นต้น
3. ไม่ส่งเสริมการเขียน ทั้งนี้เพราะการสอบโดยใช้ข้อสอบเลือกตอบนั้นเด็กไม่จำเป็นต้องเขียนอะไรมากนัก นอกจากที่ขีดตอบในกระดาษคำตอบเท่านั้นเอง หนักไปในทางส่งเสริมการอ่านมากกว่าการเขียน
4. สิ้นเปลืองมาก ข้อนี้หมายถึงจะต้องลงทุน กระดาษ หมึก และอุปกรณ์อื่น ๆ ในการสร้างและผลิตข้อสอบ
5. ส่งเสริมการเดา ข้อนี้โจมตีกันมาก ข้อสอบเลือกตอบคนไม่มีความรู้ก็ได้คะแนนอยู่บ้าง

รูปแบบของคำถาม

การเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบให้มีคุณภาพดีนั้น นอกจากคุณภาพของตัวคำถาม และตัวเลือกแล้ว เรื่องของรูปแบบก็มีส่วนสำคัญไม่ยิ่งหย่อนเช่นกัน ทั้งนี้ผู้สร้างข้อสอบต้องพยายามเลือกรูปแบบที่เห็นว่าเหมาะสมกับเรื่องราวที่จะถาม และควรให้มีหลาย ๆ รูปแบบผสมกันในการสอบแต่ละครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ข้อสอบนั้นมีคุณภาพดีอีกด้วย ซึ่งรูปแบบของคำถามในการสร้างแบบทดสอบเลือกตอบมีดังนี้

1. รูปแบบคำถามเดี่ยว (Single Question)
2. รูปแบบตัวเลือกคงที่ (Constant Choice)
3. รูปแบบสถานการณ์ (Situation Test)

รูปแบบคำถามเดี่ยว (Single Question)

เป็นรูปแบบที่แต่ละข้อจะมีข้อความและตัวเลือกสมบูรณ์ในข้อนั้น ๆ เมื่อขึ้นข้อใหม่ก็มีคำถามและตัวเลือกใหม่ การตอบในแต่ละข้อเป็นอิสระจากกันไม่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งรูปแบบที่นิยมได้แก่

1.1 ชนิดคำตอบถูกตัวเดียว เป็นคำถามที่มีคำตอบถูกต้องแน่นอนเพียงข้อเดียว

ตัวอย่าง

1) แม่น้ำสายใดไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรปราการ	2) ข้อใดใดเป็นเลขคี่
ก. แม่น้ำท่าจีน	ก. 6
ข. แม่น้ำแม่กลอง	ข. 8
ค. แม่น้ำป่าสัก	ค. 11
ง. แม่น้ำบางปะกง	ง. 14
จ. แม่น้ำเจ้าพระยา	จ. 16

1.2 ชนิดคำตอบถูกต้องที่สุดหรือดีที่สุด เป็นการเขียนข้อสอบที่ตัวเลือกแต่ละตัว มีโอกาสถูกด้วยกันทั้งนั้น แต่ตัวเลือกที่เป็นตัวถูกต้องเขียนให้มีน้ำหนักการถูกมากกว่าตัวเลือกอื่น ดังนั้นตัวเลือกต้องมีลักษณะเป็นเอกพันธ์ มีความเป็นปรนัยมากที่สุด

3) ตามหลักโภชนาการแล้ว อาหารใดมีประโยชน์ ก. ข้าวมันไก่ ข. ข้าวราดแกง ค. ข้าวต้มเครื่อง ง. ข้าวคลุกกะปิ จ. ข้าวผัดใส่ไข่	4) ศิลหำข้อใดสำคัญที่สุด ก. ห้ามฆ่าสัตว์ ข. ห้ามลักทรัพย์ ค. ห้ามกล่าวเท็จ ง. ห้ามผิดลูกเมีย จ. ห้ามดื่มของมึนเมา

1.3 ชนิดเติมแห่งเดียว มีลักษณะคล้ายข้อสอบเติมคำแต่นำมาเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ ซึ่งแบบนี้มีใช้มากในวิชาทางภาษา

ตัวอย่าง

5) น้ำเสียหมายถึงน้ำที่ได้ผ่านการใช้.....ต่าง ๆ มาแล้ว ก. ล้างสิ่ง ข. บริโภค ค. แบบ ง. ประโยชน์ จ. งาน	6) หนองชนิดนี้มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงที่งำกำลัง..... ตัดฝัก ก. ออกดอก ข. เพาะพันธุ์ ค. เปลี่ยนแปลง ง. ขยายพันธุ์ จ. เจริญเติบโต

1.4 ชนิดเติมหลายแห่ง มีลักษณะคล้ายกับ 1.3 แต่เพิ่มให้มีการเติมมากขึ้น ซึ่งยิ่งเติมมากก็ยิ่งยากมากขึ้น

ตัวอย่าง

7) วัตถุประสงค์การเกษตรเหล่านี้มีโอกาที่จะ... ใช้โดยการเพิ่มเทคโนโลยีเข้าไปและ..... เป็นสินค้าอีกหลาย ๆ รูปแบบ ก. ได้ - เปลี่ยน ข. แปรสภาพ-จำหน่าย ค. นำมา - ผลิต ง. ผลิตมา - แปรรูป จ. ให้ - นำ	8) ถ้าคุณ....มีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรง ต้องวางแผน.....การดำรงชีวิต ก. พึ่ง - วิธี ข. สนใจ - ใน ค. คิดจะ - ถึง ง. ต้องการ - เรื่อง จ) ตั้งใจ - ของ

1.5 ชนิดหาจุดที่ผิดจากประโยคหรือข้อความ ลักษณะนี้โจทย์จะกำหนดข้อความมาให้ในข้อความนั้นจะมีจุดที่ผิดอยู่ 1 แห่ง ผู้เขียนข้อสอบจะต้องขีดที่จุดอื่นอีก 4 จุด เพื่อเป็นจุดลวงในการขีดจุดใดจุดหนึ่งนั้นให้ใส่ ก, ข, ค, ง และ จ เอาไว้เลย ดังตัวอย่าง

9) เขาควรยกเลิกกิจการนี้ได้แล้ว เพราะกำไรคงที่
 ก   ข   ค   ง   จ

10) เขาเขียนข้อสอบเก่ง สมกับเป็นนักวัดผล ไม่มีผิด
 ก   ข   ค   ง   จ

สำหรับข้อ 12 นี้ มีการเพิ่มคำว่า “ไม่มีผิด” เพื่อเป็นตัวลวงหรืออาจจะเป็นตัวถูกอีกแบบหนึ่งไว้ให้ในกรณีที่ข้อความนั้นไม่มีที่ผิดเลย ควรขีดตอบ จ. การเขียนข้อสอบประเภทนี้คำชี้แจงจำเป็นอย่างยิ่ง

1.6 ชนิดคำตรงข้าม การถามตรงไปตรงมาบางอย่างอาจจะไม่เกิดประโยชน์เท่ากับการถามคำตรงข้าม ในกรณีนี้การเขียนข้อสอบก็ควรจะมีการเขียนคำตรงข้ามกันบ้าง เป็นการทดสอบ ดูความคิดอีกด้านหนึ่ง คำตรงข้ามที่ใช้ควรเป็นคำตรงข้ามที่มีเหตุผลพอที่จะหาตัวลวงและตัวถูกได้ เช่น ถ้าถามว่า คน ตรงข้ามกับคำใด แบบนี้รับรองหาคำตรงข้ามเท่าไรก็ไม่สมเหตุผล การเขียนข้อสอบจึงต้องระวังอย่างมากในเรื่องนี้

ตัวอย่าง

11) <u>สว่าง</u> ตรงกันข้ามกับคำใด ก. คล้ำ ข. มีด ค. มอ ง. หมึก จ. มั่ว	12) เขาพูดจา <u>สุภาพ</u> มาก ก. หัวน ข. สกปรก ค. แข็งกระด้าง ง. ก้าวร้าว จ. หยาบคาย
--	---

1.7 ชนิดเรียงอันดับ แบบนี้วิธีการเขียนเพียงหาข้อปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียงอันดับเหตุการณ์ เร็วช้า เวลา คุณลักษณะ วิธีการ หรือเหตุผล เพื่อใช้ถามผู้สอบว่าจะลำดับสิ่งเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด

ตัวอย่าง

13) ข้อใดเป็นอันดับสองของวัฏจักรของยุง ก. ไข่ ข. ตัวไหม่ง ค. ลูกน้ำ ง. ตัวอ่อน จ. ตักแต้	14) ข้อใดยาวเป็นอันดับสี่ ก. วา ข. คีบ ค. นิ้ว ง. เส้น จ. ศอก
---	--

1.8 ชนิดอนุกรม แบบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคณิตศาสตร์มากกว่าอย่างอื่น เพราะลักษณะของอนุกรมนั้น เป็นตัวเลขที่เรียงลำดับค่าอย่างมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน เช่น

ตัวอย่าง

15) 1 5 7 ..... 13 17

- ก. 8
- ข. 9
- ค. 11
- ง. 12
- จ. 15

16)

77	?	..
57	..	79
..	48	59

ตรง ? มีค่าเท่าใด

- ก. 68
- ข. 78
- ค. 87
- ง. 88
- จ. ไม่มีคำตอบ

1.9 ชนิดจำแนกประเภท ข้อสอบประเภทนี้มุ่งวัดว่าผู้ตอบสามารถจำแนกประเภทสิ่งที่อยู่ลักษณะเดียวกันหรือต่างกันได้หรือไม่ การเขียนข้อสอบจึงเน้นอยู่ 2 วิธี คือ หาสิ่งที่อยู่ในพวกเดียวกันกับหาสิ่งที่ไม่อยู่ในพวกเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

17) ข้อใดอยู่ในพวกมะนาว มะดัน มะขาม

- ก. มะระ
- ข. มะตูม
- ค. มะไฟ
- ง. มะเขือ
- จ. มะละกอ

18) ข้อใดไม่เข้าพวก

- ก. มะพร้าว
- ข. มะเฟือง
- ค. มะไฟ
- ง. มะปราง
- จ. มะระ

1.10 ชนิดถามความสัมพันธ์ แบบนี้ผู้เขียนข้อสอบจะต้องพยายามหาสิ่งที่เกี่ยวข้องมากที่สุดมาใช้ในการเขียนข้อสอบ ความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์จะต้องพิจารณาให้ดี มีเหตุมีผลที่ยอมรับด้วย จึงจะถือว่าปรนัย มิฉะนั้นแล้วก็จะปัญหาเถียงกันไม่ตกปาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

19) ประชาธิปไตยสัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด

- ก. ตำรวจ
- ข. ทหาร
- ค. รัฐมนตรี
- ง. ประชาชน
- จ. สมาชิกสภา

20) ทะเลทราย สัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด

- ก. อุฐู
- ข. ร้อน
- ค. ทรมาน
- ง. อดอยาก
- จ. แห้งแล้ง

1.11 ชนิดขาดหรือเกิน การเขียนข้อสอบประเภทนี้ มุ่งให้ผู้ตอบวินิจฉัยความสมบูรณ์ของข้อความ คำถามว่าขาดไปหรือเกินไปโดยไม่จำเป็น ผู้ที่ถูกจึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพิจารณาอย่างดี

ตัวอย่าง

21) “ศาลตัดสินปล่อยพันข้อหาไป”

ข้อความนี้ขาดสิ่งสำคัญใด

- ก. ชื่อ
- ข. เพศ
- ค. อายุ
- ง. ที่อยู่
- จ. อาชีพ

22) แบ่งเงิน 100 บาท ให้น้องสองคน

คนละเท่า ๆ กัน เมื่อเวลา 09.30 น.

น้องจะได้เงินคนละเท่าไร

โจทย์ข้อนี้ไม่ต้องบอกอะไร

ก็สามารถหาคำตอบได้

- ก. ผู้รับแบ่ง
- ข. ผู้มาแบ่ง
- ง. จำนวนเงิน
- ค. ระยะเวลา
- จ. วิธีการแบ่ง

1.12 ชนิดอุปมาอุปไมย คำถามแบบนี้คล้ายกับการหาความสัมพันธ์ แต่เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ควรออกเป็นคำถาม เพราะวัดด้านวิเคราะห์หรือเหตุผลอย่างดี ลักษณะข้อคำถามเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ของสิ่งคู่หนึ่ง แล้วให้ขยายไปยังคู่อื่น ๆ เช่น

ตัวอย่าง

23) นก : รัง → ? : ?

- ก. เสือ : ป่า
- ข. ม้า : หญ้า
- ค. คน : บ้าน
- ง. วัว : เกวียน
- จ. หมู : รำข้าว

24) ? : เล็ก → หน้า : ?

- ก. ใหญ่ - หัว
- ข. ใหญ่ - หลัง
- ค. รูป - บาน
- ง. ของ - แคม
- จ. ตัว - ด้าน

1.13 ชนิดหาตัวร่วม คำถามประเภทนี้เป็นการฝึกให้ผู้ตอบสามารถเก็บใจความสำคัญหรือหัวใจของสิ่งนั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ร่วมกัน

ตัวอย่าง

25) เข้า ป่าย เย็น

- ก. เวลา
- ข. นาฬิกา
- ค. แสงสว่าง
- ง. แสงแดด
- จ. ความร้อน

26) ซีด จาง เข้ม

- ก. ทา
- ข. สี
- ค. เงา
- ง. เลือด
- จ. เสื้อผ้า

1.14 ชนิดหาตัวต่าง ลักษณะนี้ข้อคำถามตรงข้ามกับข้อ 1.13 คือให้หาตัวสิ่งที่มีอยู่นั้นต่างกัน เพราะสิ่งสำคัญใด ตัวร่วมอะไรที่ทำให้สิ่งนั้น ๆ ต่างกันได้

ตัวอย่าง

27) สระ บ่อ ทะเล

- ก. น้ำ
- ข. ขนาด
- ค. ความลึก
- ง. สถานที่
- จ. ประโยชน์

28) จาน ชาม ถ้วย

- ก. สี
- ข. ขนาด
- ค. รูปทรง
- ง. ลวดลาย
- จ. การผลิต

1.15 แบบสรุปความ แบบนี้อาศัยหลักตรรกวิทยามาใช้ในการเขียนข้อสอบผู้เขียนจะต้องนึกหาเหตุใหญ่ที่เป็นจริงก่อน แล้วหาเหตุเล็ก ๆ ที่เป็นจริงอีก ต่อจากนั้นให้ผู้ตอบสรุป

ตัวอย่าง

29) ทองจ่ายเงินไปมากกว่าถก แต่จ่ายน้อยกว่าถกและถม ฉะนั้นอาจสรุปได้ว่าอย่างไร

- ก. ทองจ่ายเงินมากที่สุด
- ข. ทองจ่ายเงินน้อยที่สุด
- ค. ถกจ่ายเงินน้อยที่สุด
- ง. ถมจ่ายเงินไปเท่ากับถก
- จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

1.16 แบบเลือกตอบถูกผิด (Multiple True-False) ในบางสาขาวิชาเขียนข้อสอบเลือกตอบ เพื่อให้มีคำตอบถูกเพียงตัวเดียว หรือถูกเพียงตัวเลือกเดียว ผิดหลักวิชาของเขา จำเป็นจะต้องถูกอย่างน้อย 2 ตัวเลือก จึงจะถือว่าถูก เช่น วิชาแพทย์ ดังนั้นแบบทดสอบเลือกตอบถูกผิดจึงพัฒนาขึ้นมาจากกลุ่มนักวัดผลที่อยู่ตามมหาวิทยาลัยแพทย์ก่อน ตัวอย่างข้อสอบแบบนี้ เช่น

30) การวัดการกระจายของคะแนนที่นิยมใช้คืออะไร

- ก. พิสัย
- ข. ความเบี่ยงเบน
- ค. ความแปรปรวน
- ง. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- จ. สัมประสิทธิ์ของการกระจาย

ข้อนี้คำตอบที่ถูกคือ ค. และ ง. คำตอบผิดคือ ก. ข. และ จ. ข้อสอบประเภทนี้ควรเป็นชุดของมัน ไม่ควรปนกับแบบที่มีการตอบเพียง 1 ตัวเลือกว่าถูก การตอบในกระดาษคำตอบอาจให้ตอบเฉพาะตัวเลือกถูกหรือให้บอกตัวเลือกผิดด้วยก็ได้

ก. ข. ค. ง. จ. ก็ได้ หรือ ให้ผู้ตอบขีด ✓ ขีด ✗ ในแต่ละตัวเลือก ในข้อสอบก็ได้ หรือบางที่อาจจะใช้ในรูปแบบกำหนดถูกผิดอยู่ด้านหลัง หรือด้านหน้าของตัวเลือกก็ได้

(31) การวัดการกระจายของคะแนนที่นิยมใช้คืออะไร

ก. พิสัย	ก	ผ
ข. ความเบี่ยงเบน	ก	ผ
ค. ความแปรปรวน	ก	ผ
ง. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ก	ผ
จ. สัมประสิทธิ์ของการกระจาย	ก	ผ

ปัญหาของแบบทดสอบเลือกตอบถูก-ผิดนี้ก็คือ การให้คะแนนว่าควรให้อย่างไร เช่น ตัวอย่างที่ยกมาให้ถ้าตอบถูกเหมือนเฉลยหมดจะให้ 5 หรือ 2 คะแนน หรือ 1 คะแนนดี ถ้าวงแต่ตัวถูกจะให้ อย่างไรถ้าวงแต่ตัวผิดจะให้อย่างไร กรอนลันด์และลิน (Gronlund and Linn 1990 ; อ้างอิงมาจากล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 117) จึงแนะนำว่าแบบทดสอบแบบนี้แยกเป็นแบบทดสอบถูกผิดเลยจะดีกว่า และการให้คะแนนจะได้ให้ตามที่ตอบแต่ละตัวเลือก คือตรงกับเฉลยก็ได้คะแนน 1 ไปเลย 5 ตัวเลือกก็เหมือนถูก-ผิด 5 ข้อ นั่นเอง

1.17 แบบเลือกตอบซ้อน (Double Multiple Choice) แบบทดสอบแบบนี้เป็นลักษณะเลือกตอบ 2 ตอน ถัดจากโจทย์ถาม ตอนแรกเป็นลักษณะของเงื่อนไข ควรจะมีอย่างน้อย 3 เงื่อนไข ในเงื่อนไขของวิชานั้นแต่ละเงื่อนไขอาจจะผิดบ้างถูกบ้าง ตอนที่ 2 เป็นการเขียนตัวเลือกโดยทั่วไปก็จะเป็นการนำเอาเงื่อนไขที่กำหนดให้มาเขียนใหม่ เพื่อให้ผู้ตอบพิจารณาจากเงื่อนไขหลาย ๆ ตัว ซึ่งเปรียบเสมือนตัวเลือกครั้งที่ 1 แล้วมาพิจารณาในตัวเลือกครั้งที่ 2 อีกที จึงเรียกว่า Double Multiple Choice

ตัวอย่าง

32) ถ้า ก. ข. ค. และ ง. เป็นเลขจำนวนจริง(real number) และไม่มีตัวใดมีค่าเป็นศูนย์ ข้อใดในต่อไปนี้ มีค่าเท่ากับศูนย์ได้

1. $ก + ข + ค + ง$
2. $ก^2 + ข^2 + ค^2 + ง^2$
3. $ก^3 + ข^3 + ค^3 + ง^3$
4. $ก^4 + ข^4 + ค^4 + ง^4$

ก. 1 เท่านั้น	ค. 1 และ 3 เท่านั้น	จ. 1, 2, 3 และ 4
ข. 2 เท่านั้น	ง. 2 และ 3 เท่านั้น	

การจะตอบมาว่าข้อไหนถูกนั้น โจทย์กำหนดว่าข้อใดมีค่าเป็นศูนย์ ก็ต้องมาพิจารณาเงื่อนไข 4 ประการที่กำหนดไว้ ผู้ตอบจะต้องรู้ว่าแต่ละเงื่อนไขเป็นอย่างไรเมื่อคิดให้สอดคล้องกับโจทย์แล้ว จึงมาเลือกคำตอบอีกทีหนึ่ง จาก ก. ถึง จ. ซึ่งมักจะเขียนให้เกี่ยวข้งกัน 1 เงื่อนไขบ้าง 2 หรือมากกว่า 2 เงื่อนไขบ้าง แล้วแต่ลักษณะที่มีความเป็นไปได้

จากงานวิจัยที่ปรากฏว่า โจทย์ข้อสอบเลือกตอบแบบนี้ยากกว่าแบบธรรมดา ความจริงเพียงพิจารณาความซับซ้อนก็พอรู้ว่ามันทำให้ยากขึ้น จะได้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้หรือไม่ ลองพิจารณาดูให้ดี การให้คะแนนจะให้เพียงข้อละ 1 คะแนนเท่านั้น นั่นคือข้อหนึ่ง ๆ จะมีถูกอยู่เพียงตัวเลือกเดียว

2. ประเภทตัวเลือกคงที่ (Constant choice)

ตัวเลือกคงที่เกิดจากตัวเลือกแต่ละข้อใดในคำถามโดด ๆ ซ้ำกันอยู่บ่อย ๆ ดังนั้นเพื่อให้คำถามและตัวเลือกมีประสิทธิภาพขึ้น จึงเอาตัวเลือกที่ซ้ำมาเป็นตัวเลือกคงที่ แล้วเขียนคำถามเป็นข้อ ๆ เท่านั้น คำชี้แจงในการทำข้อสอบสำคัญมากจะต้องชัดเจนที่สุด มิฉะนั้นแล้วผู้ตอบจะสับสนไม่สามารถทำข้อสอบได้ตามจุดประสงค์

ตัวเลือกคงที่มีหลายรูปแบบ แต่แบบใดจะเหมาะสมกับวิชาใด ผู้ออกข้อสอบเท่านั้นที่สามารถพิจารณาได้โครงสร้างใหญ่ ๆ มีอยู่ 3 แบบ ดังจะให้ตัวอย่างต่อไปนี้

คำชี้แจง ตั้งแต่ข้อ (1) – (2) ประกอบไปด้วยข้อความและเหตุผลให้ท่านพิจารณาว่าข้อความและเหตุผลแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตาม ก – จ ที่ให้ไว้

- ก. ข้อความถูก เหตุผลถูก สนับสนุนกัน
- ข. ข้อความถูก เหตุผลถูก ไม่สนับสนุนกัน
- ค. ข้อความถูก เหตุผลผิด
- ง. ข้อความผิด เหตุผลถูก
- จ. ข้อความผิด เหตุผลผิด

(1) ข้อความ	คนทุกคนเป็นสสาร
เหตุผล	เพราะคนเป็นสิ่งมีชีวิต
(2) ข้อความ	เอาหินใส่แก้วน้ำ ปริมาตรของน้ำเพิ่มขึ้น
เหตุผล	เพราะหินต้องการที่อยู่ จึงแทนที่น้ำ ฯลฯ

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความจากข้อ (1) – (4) ว่าเกี่ยวข้องกับตัวเลือกใดที่กำหนดให้

ถ้าเกี่ยวกับ	ออกซิเจน	ตอบ ก
ถ้าเกี่ยวกับ	ไนโตรเจน	ตอบ ข
ถ้าเกี่ยวกับ	ไฮโดรเจน	ตอบ ค
ถ้าเกี่ยวกับ	โอโซน	ตอบ ง
ถ้าเกี่ยวกับ	คาร์บอนไดออกไซด์	ตอบ จ

- (1) ก๊าซใดทำหน้าที่คล้ายผงซักฟอก
- (2) ก๊าซใดมีอยู่ในอากาศมาก แต่ไม่มีประโยชน์ในการหายใจ
- (3) เวลานอนห้องเล็ก ๆ หลายคนทำให้อึดอัด
- (4) บรรจุก๊าซไปงแล้วลอยขึ้นไปได้

3. การสร้างสถานการณ์ (Situational Test)

การเขียนข้อสอบแบบนี้จำเป็นต้องเลือกสถานการณ์จำลองข้อความหรือภาพมาก่อน แล้วผู้ออกข้อสอบจะต้องถามถึงลักษณะในสถานการณ์เท่านั้น จะอาศัยส่วนภายนอกมาตอบถูกไม่ได้ ดังนั้นการเขียนข้อสอบประเภทนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นพิเศษจะต้องขึ้นกับผู้สอบให้เข้าใจว่าการตอบแต่ละข้อใช้สถานการณ์ที่เป็นหลักจึงจะผิดหรือแปลกจากความจริงก็ต้องตอบตามนั้นเพราะถือว่าเป็นสถานการณ์จำลอง

คำชี้แจง ให้อ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 1-2

อันมนุษย์สุดเชื้อเหลือจะปิด พุดสบลแล้วสะบัดไม่ขัดสน
เพราะแค่คำน้ำจิตคิดประจัญ ปากเป็นผลใจเป็นพาลเหมือนมารยา

1) คำประพันธ์นี้เป็นเรื่องอะไร ก. น้ำใจคน ข. นิสัยของคน ค. จิตใจของคน ง. เล่ห์เหลี่ยมของคน จ. การพูดจาของคน	2) คำประพันธ์นี้มีความหมายตรงกับสภาพใด ก. ปากเป็นเอก เลขเป็นโท ข. ปากว่าตาขยิบ ค. ปากร้ายใจดี ง. พุดดีเป็นศรีแก่ปาก จ. ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ

คำชี้แจง ให้อ่านข้อความนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 3-4

กำลังสำคัญอันดับแรกคือ “กำลังศรัทธาความเชื่อมั่น” ไม่ว่าท่านจะทำงานอะไรกับใครเพื่อสิ่งใดถ้าหากขาดความเชื่อมั่นในงาน ในผู้ร่วมงานในเป้าหมายของงานที่ทำแล้วจะไม่มีหวังและความชวนขวายทำให้ปฏิบัติงานสำเร็จได้โดยยาก

3) ข้อความนี้เน้นเรื่องอะไร ก. ความเชื่อมั่น ข. การพัฒนางาน ค. เป้าหมายในการทำงาน ง. การวางแผนในการทำงาน จ. ความสำเร็จในการทำงาน	4) ข้อความนี้จัดเป็นประเภทใด ก. คำสั่ง ข. โอราท ค. ข้อเสนอแนะ ง. ข้อควรปฏิบัติ จ. คำตัดพ้อต่อว่า

การวัดด้านพุทธิพิสัย

การวัดผลด้านพุทธิพิสัย เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญา ซึ่ง บลูม (Bloom) และคณะได้แบ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยไว้ 6 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านได้แบ่งย่อยพฤติกรรมที่จะวัดไปอีกรวมทั้งสิ้น 21 พฤติกรรม ดังนั้นการเขียนข้อสอบเพื่อจะวัดผลด้านพุทธิพิสัย จึงจะต้องเขียนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย นิยมใช้เป็นเครื่องมือหลักสำหรับการวัดผลการเรียน ในการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ให้มีคุณภาพนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมเนื้อหาและใช้คำถามที่ดีแล้ว จำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกอบด้วย กล่าวคือ ต้องพยายามเขียนคำถามวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็นชนิดใหญ่ ๆ ได้ 6 ชนิด แต่ละชนิดยังแบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ได้อีกหลายประเภท คือ

1. ความรู้ความจำ (Knowledge)

เป็นความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริง รายละเอียด เป็นความสามารถในการระลึก นึกถึงสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ความรู้ความจำด้านเนื้อหา (Knowledge of Specifics)

1.2 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Knowledge of terminology)

เป็นการถามเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ นิยาม คำแปล ชื่อ อักษรย่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย และรูปภาพต่าง ๆ

ตัวอย่าง

1. พระเนตร แปลว่าอะไร

- ก. ปาก
- ข. หู
- ค. จมูก
- ง. มือ
- จ. ตา

2. เมืองหลวงของประเทศลาวคืออะไร

- ก. หลวงพระบาง
- ข. พระตะบอง
- ค. เวียงจันทน์
- ง. ย่างกุ้ง
- จ. พนมเปญ

1.3 ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง (knowledge of Specific facts)

เป็นการถามความจริงเกี่ยวกับบุคคล เวลา เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ กฎ สูตร หรือสิ่งที่ตกลงกันว่าความจริงแล้วหรือตามคุณสมบัติเด่นด้อย คุณหรือโทษของสิ่งต่าง ๆ

ตัวอย่าง

3. ไทยเสียดูกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ.ใด ก. 2012 ข. 2112 ค. 2210 ง. 2310 จ. 2312	4. เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสี ค้นพบที่ใด ก. ถ้ำผี ข. บ้านหม้อ ค. บ้านเชียง ง. บ้านโนนนกทา จ. บ้านดอนตาเพชร

1.4 ความรู้ในวิธีดำเนินการ (knowledge of ways and means of dealing with Specifics) ได้แก่ ความรู้ความจำเกี่ยวกับระเบียบแบบแผน ลำดับขั้นและแนวโน้ม การจัดประเภท เกณฑ์และวิธีการทำ หรือวิธีการ

1.5 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน (Knowledge of conventions) เป็นการถามสิ่งที่ยอมรับทำกันในวิชาการจนเป็นนิสัยหรือวิธีปฏิบัติตามระเบียบประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคมรวมทั้งแบบแผนการปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับปฏิบัติ

ตัวอย่าง

5. คำขึ้นต้นใดที่ควรใช้เมื่อเขียนจดหมายถึง พระสงฆ์ ก. นมัสการ ข. เจริญพร ค. พระคุณเจ้า ง. เรียนถวาย จ. เรียนกราบอวยพร	6. ขั้วของถ่านไฟฉายมีชื่อเรียกว่าอย่างไร ก. บวกและลบ ข. บนและล่าง ค. เหนือและใต้ ง. ซ้ายและขวา จ. ดำและแดง

1.6 ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับขั้น (knowledge of trends and sequences) เป็นการถามเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติและการหาความเอนเอียงหรือแนวโน้มของสิ่งที่จะเป็นไปของสิ่งนั้น ๆ ซึ่งลำดับขั้นหมายถึง การถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน-หลัง หรือจัดเรียงลำดับอย่างไร ส่วนแนวโน้มหมายถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในปัจจุบันที่มีมักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ ถ้าสิ่งใดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือเป็นอย่างเดียวไม่เป็นแนวโน้ม ข้อสังเกตคำถามประเภทแนวโน้ม ส่วนใหญ่ใช้คำว่ามักจะ เพราะเป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน

ตัวอย่าง

7. เหตุการณ์ใดเกิดขึ้นหลังสุด

- ก. คีตกึก้าทัพ
- ข. คีทอะแซวุ่นกั้
- ค. คีทบางระจัน
- ง. คีทยุทธหัตถี
- จ. คีทกลาง

8. ข้อใดคือลำดับชั้นการเจริญเติบโตของผีเสื้อ

- ก. ไข่-ดักแด้-หนอน
- ข. ดักแด้-ไข่-หนอน
- ค. ไข่-หนอน-ดักแด้
- ง. หนอน-ไข่-ดักแด้
- จ. หนอน-ดักแด้-ไข่

1.7 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท (Knowledge of classifications and categories)

เป็นการถามความสามารถในการจำแนกแ่งชนิดจัดหมวดหมู่ของประเภทสิ่งของเรื่องราว เหตุการณ์ว่าอันไหนอยู่กลุ่มเดียวกัน หรือวิธีการเดียวกัน

ตัวอย่าง

9. โลกจัดเป็นดาวประเภทเดียวกับข้อใด

- ก. ดาวหาง
- ข. ดาวเหนือ
- ค. ดาวอังคาร
- ง. ดวงจันทร์
- จ. ดวงอาทิตย์

10. ข้อใดไม่ใช่สัตว์ป่าสงวน

- ก. แรด
- ข. กระซู่
- ค. สมเสร็จ
- ง. โคไพร
- จ. ควายป่า

1.8 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Knowledge of criteria) เป็นคำถามเกี่ยวกับความสามารถใน

การจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ หรือข้อกำหนดที่ยึดเป็นหลักสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริง การกระทำหรือเรื่องราวต่างๆ ว่าคืออะไร ใช้สำหรับตัดสินสิ่งใด คำถามประเภทนี้มักจะถามถึงลักษณะหรือคุณสมบัติที่ใช้พิจารณาหรือตัวชี้ขาด และเปรียบเทียบข้อแตกต่าง (ไพศาล หวังพานิช. 2526:102)

ตัวอย่าง

11. การที่ถือว่าปรอทเป็นโลหะ

เพราะยึดสิ่งใดเป็นสำคัญ

- ก. มีแวลโลหะ
- ข. เป็นสื่อไฟฟ้า
- ค. มีน้ำหนักมาก
- ง. ผสมกับกรดได้ H_2
- จ. ผสมกับ O_2 ได้ออกไซด์

12. ในการตัดสินใจว่าเซลล์หนึ่งเป็นเซลล์พืช

หรือเซลล์สัตว์ดูจากข้อใด

- ก. มีนิวเคลียสหรือไม่
- ข. มีผนังเซลล์หรือไม่
- ค. มีอากาศบรรจุอยู่หรือไม่
- ง. สามารถแบ่งเซลล์จากเซลล์เดิมหรือไม่
- จ. ประกอบด้วยเซลล์ลูโลสหรือโปรตีน

1.9 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ (Knowledge of Methodology) เป็นการถามวิธีปฏิบัติหรือกรรมวิธีต่างๆ ที่จะทำได้ผลลัพธ์หรือเกิดผลตามที่ต้องการ โดยถามถึงวิธีการที่ใช้อย่างแพร่หลาย จนทำให้ได้ผลที่มีการประสิทธิภาพ

13. วิธีการที่ช่วยให้หน้าใสได้เร็ว

- ก. ต้ม
- ข. กลั่น
- ค. กรอง
- ง. เติมคลอรีน
- จ. แกว่งสารส้ม

14. ข้อใดเป็นการกำจัดขยะที่ผิดวิธี

- ก. ฝังในหลุม
- ข. เผาไฟให้ไหม้
- ค. ปิดให้มิดชิด
- ง. กองไว้เป็นที่
- จ. ถกเถียง

1.10 ความรู้รวมยอดในเนื้อเรื่อง (Knowledge of Universals and abstractions in the field) เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วมเพื่อรวบรวมและย่อย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้นๆ (ไพศาล หวังพานิช 2526 : 104) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.11 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและขยายความ (knowledge of Principles and generalization) เป็นการถามสาระสำคัญของเรื่องที่ได้มาจากการสรุปลักษณะปลีกย่อยหรือรายละเอียดต่าง ๆ พร้อมทั้งความหมายในการนำหลักเหล่านั้นไปสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งอื่น คำถามประเภทนี้มักจะถามเกี่ยวกับ หลักสรุปและการขยายตัวไปสู่สภาพอื่น

ตัวอย่าง

15. การทำนาเกลืออาศัยหลักการในเรื่องใด

- ก. การกลั่น
- ข. การระเหย
- ค. การละลาย
- ง. การตกผลึก
- จ. การตกตะกอน

16. งู กบ ไล่เตียน มีลักษณะใดที่เหมือนกัน

- ก. อยู่ในที่ชุ่มชื้น
- ข. ออกลูกเป็นไข่
- ค. มีกระดูกสันหลัง
- ง. กินแมลงเป็นอาหาร
- จ. เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

1.12 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and Structures) เป็นการถามความสามารถในการโยงความสัมพันธ์จากรายละเอียดหรือหลักวิชาต่างๆ มาลงสรุปเป็นเนื้อหาสาระสำคัญจนตั้งเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎี หรือโครงสร้างที่มีลักษณะร่วมกัน

ตัวอย่าง

17. ตู้เย็นไฟฟ้าและเครื่องปรับอากาศใช้หลักการใดที่ทำให้เกิดความเย็น ก. การจัด ข. การระเหย ค. การแผ่รังสี ง. การกลั่นตัว จ. การหมุนเวียนพลังงาน	18. การจำแนก ต้นหญ้า ต้นข้าว ต้นไม้ เป็นพืชประเภทเดียวกัน เพราะยึดสิ่งใดเป็นหลัก ก. อายุ ข. ราก ค. ที่อยู่ ง. ขนาด จ. ประโยชน์

2. ความเข้าใจ (Comprehension)

เป็นความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความ จากสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นสามารถดัดแปลงสิ่งยากมาเป็นสิ่งง่าย สิ่งซับซ้อนให้เป็นสิ่งธรรมดา เป็นการนำความรู้ความจำไปดัดแปลง ปรับปรุงเพื่อให้สามารถจับใจความ อธิบายหรือเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะ และสภาพคล้ายคลึงเป็นทำนองเดียวกับของเดิมได้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.1 การแปลความ (Translation) เป็นการถามที่ให้อธิบายตามลักษณะและนัยของเรื่องราวต่าง ๆ โดยให้แปลเรื่องราวเดิมออกมาเป็นคำพูดใหม่ หรือ แปลภาษา แปลสัญลักษณ์ ลักษณะอาการเนื้อความ แปลบทประพันธ์ คำพังเพย เป็นต้น

ตัวอย่าง

19. น้ำนึ่งไหลลิก มีความหมายอย่างไร ก. น้ำนึ่งลึกลงกว่าน้ำไหล ข. รู้อะไรแล้วแต่ไม่ยอมบอก ค. คนฉลาดย่อมพูดลึกลับซึ้ง ง. รู้อะไรแล้วแต่พูดไม่ได้ จ. คนมีสติปัญญาแต่ไม่แสดงความรู้ออกมา	20. ข้อใดมีความหมายเป็นहार ก. ของหายอยู่เสมอ ข. รายได้ลดลงเรื่อย ๆ ค. คนจนควรได้รับของแจก ง. คนที่รวยก็รวยอย่างล้นเหลือ จ. กอบโกยเอาไปพอ ๆ กัน

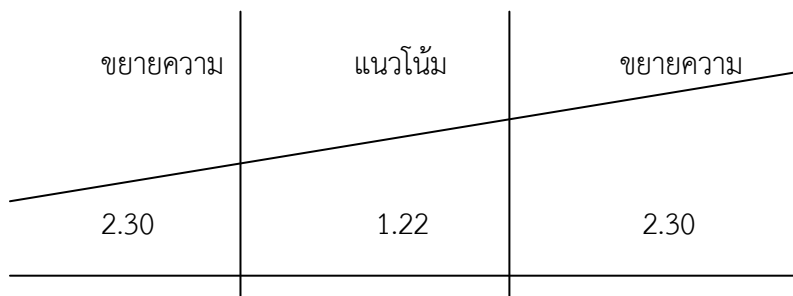
2.2 การตีความ (Interpretation) เป็นการถามความสามารถในการโยงความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่องราวเพื่อนำมาอธิบายเรียบเรียงบันทึกในแง่มุมใหม่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบทั้งรายละเอียดและสิ่งที่เป็นเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อแปลความหมายแล้วนำสิ่งที่แปลความได้ขึ้นมาเปรียบเทียบพิจารณาต่ออีกขั้นการถามให้ตีความหมายมักจะถามเกี่ยวกับตีความเรื่องการตีความข้อเท็จจริง

ตัวอย่าง

21. ทำไมต้นไม้ที่ขึ้นในป่าใหญ่ ๆ จึงมีลำต้นสูงชะลูด ก. เพื่อให้ได้อากาศ ข. เพื่อให้ทรงตัวได้ดี ค. เพื่อให้ได้แสงแดด ง. เพื่อหาอาหารได้เร็ว จ. เพื่อให้พืชแข็งแรงเร็ว	22. น้ำหนักตัวลด ไอแห้ง ๆ มีใช้เวลาป่วยหรือเหงื่อออกมากเวลากลางคืน เป็นอาการของโรคใด ก. ปอดบวม ข. หวัดใหญ่ ค. วัณโรค ง. หวัดเรื้อรัง จ. หลอดลมอักเสบ

2.3 การขยายความ (Extrapolation)

เป็นสมรรถภาพที่ทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างดี โดยอาศัยข้อมูลและแนวโน้มต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยการคาดคะเน การคาดคะเนใดที่ไม่มีแนวโน้มหรือข้อมูลประกอบไม่ถือว่าเป็นการขยายความ แต่ถือเป็นการเดาไม่ควรเชื่อถือ การขยายความอาจจะมองในแง่ขยายความด้านจำนวนขยายความด้านเวลาและขยายความด้านเรื่องราวก็ได้ เพื่อให้มองเห็นชัดโปรดพิจารณาคุณภาพประกอบ

การขยายความจะต้องรู้แนวโน้มว่าเป็นอย่างไรในปัจจุบัน เมื่อได้แนวโน้มแล้วเราก็สามารถทายอนาคตหรือทายอดีตที่เรายังไม่รู้ได้ บางท่านอาจสงสัยว่าอดีตก็น่าจะเป็นความจำ ไม่จำเป็นต้องคาดคะเนอดีตบางอย่างเราไม่มีทางรู้ อาจจะมีช่วงหนึ่งและอีกช่วงหนึ่งไม่มีทางรู้ เช่นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่มีการบันทึก พอได้ข้อมูลบางประการก็คาดคะเนเอา (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2539 :138-139)

ตัวอย่าง

23. แนวโน้มข้อใดที่ควรเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของประชากรไทยในอนาคต ก. อัตราเกิดคงที่ อัตราตายลดลง ข. อัตราเกิดลดลง อัตราตายคงที่ ค. อัตราเกิดลดลง อัตราตายลดลง ง. อัตราเกิดเพิ่มขึ้น อัตราตายลดลง จ. อัตราเกิดเพิ่มขึ้น อัตราตายคงที่	24. ถ้าไปอยู่บนดวงจันทร์ จะมองเห็นโลกเป็นอย่างไร ก. มีขนาดเท่าดวงจันทร์ ข. มีแสงสุกสว่างมาก ค. มีเมฆปกคลุมทั่วไป ง. จะมีมืดตลอดเวลา จ. จะบังดวงอาทิตย์หลายวัน

3. การนำไปใช้ (Application)

เป็นความสามารถที่จะนำเอาความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนรู้มาไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน แต่อาจจะใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยพบเห็นมาก่อน การนำความรู้ไปใช้นี้มิได้หมายความว่าต้องนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงเท่านั้น แต่อาจนำความรู้จากเรื่องที่เรียนเรื่องหนึ่งไปใช้ตอบปัญหาอีกเรื่องหนึ่งหรืออีกวิชาหนึ่งก็ได้ ฉะนั้นการสอบจะต้องไม่ใช่ถามโจทย์ปัญหาตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่นักเรียนเคยพบเห็นมาแล้ว หรือไม่ใช่เป็นสถานการณ์ในการถาม แต่ต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาใหม่ (ภัทรา นิคมานนท์. 2540:94)

ตัวอย่าง

25. ทำไมจึงนิยมส่งเสริมให้เด็กในถิ่นกันดารรับประทานถั่วมาก ๆ

- ก. เพราะราคาถูก
- ข. เพราะมีโปรตีนสูง
- ค. เพราะป้องกันโรคได้
- ง. เพราะมีเกลือแร่มาก
- จ. เพราะให้พลังงานสูง

26. ถ้าไม่มีแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อโรค จะใช้อะไรแทน

- ก. สุรา
- ข. น้ำอุ่น
- ค. น้ำกลั่น
- ง. น้ำด่างทับทิม
- จ. น้ำกรดเจือจาง

4. การวิเคราะห์ (Analysis)

เป็นความสามารถในการแยกสิ่งสำเร็จรูปออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามหลักและกฎเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ภายในเรื่องราวนั้น การวิเคราะห์จึงเป็นสมรรถภาพขั้นสูงกว่า ความเข้าใจและการนำไปใช้ตรงที่ “ความเข้าใจ” เน้นถึงความสามารถในการจับความหมายของเรื่องราวได้ “การนำไปใช้” นั้นเน้นที่ความสามารถในการนำ กฎ หลักการและทฤษฎี ต่าง ๆ มาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ส่วน “การวิเคราะห์” นั้นเน้นความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบของเรื่องราวเหตุการณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วสกัดออกมาให้เห็นความสำคัญ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้น ตลอดจนหลักการที่องค์ประกอบเหล่านั้นจับกับขึ้นมาเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งการวัดด้านนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยคือ (เตือนใจ เกตุษา. 2540: 87)

4.1 วิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Elements) เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่มีอยู่นั้นอะไร

สำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล

ตัวอย่าง

27. สิ่งใดมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ

- ก. พายุ
- ข. ไอน้ำ
- ค. อุณหภูมิ
- ง. ความชื้น
- จ. ความกดดัน

28. ถ้าความยาวรอบรูปของรูปเรขาคณิตชนิดต่าง ๆ เท่ากัน รูปใดจะมีพื้นที่มากที่สุด

- ก. วงกลม
- ข. สี่เหลี่ยมจัตุรัส
- ค. สี่เหลี่ยมผืนผ้า
- ง. สี่เหลี่ยมรูปว่าว
- จ. สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationships) เป็นคำถามเกี่ยวกับการค้นหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่างๆ ของเรื่องของเหตุการณ์ว่าพาดพิงเกี่ยวโยงกันอย่างไรมากน้อยเพียงใด รวมทั้งผลที่เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ลักษณะคำถามจะถามเกี่ยวกับความสอดคล้องสัมพันธ์ ความขัดแย้งกัน เหตุและผลที่ตามมา (ไพศาล หวังพานิช. 2526: 111)

ตัวอย่าง

29. สังคมที่เจริญรุ่งเรือง มีส่วนสัมพันธ์กับอัตราการตายและการย้ายถิ่นที่อยู่อย่างไร ก. อัตราการตาย และการย้ายถิ่นที่อยู่ต่ำ ข. อัตราการตาย และการย้ายถิ่นที่อยู่สูง ค. อัตราการตายและการย้ายถิ่นมีอยู่คงที่ ง. อัตราการตายต่ำ ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่สูง จ. อัตราการตายสูง ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่ต่ำ	30. เมื่อเพิ่มความร้อนให้กับน้ำจะเกิดผลอย่างไร ก. ปริมาตรลดลง ข. ความหนาแน่นเพิ่มขึ้น ค. โมเลกุลขยายตัว ง. โมเลกุลเคลื่อนที่เร็ว จ. แรงยึดเหนี่ยวของโมเลกุลน้อยลง

4.3 วิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) เป็นความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวที่ว่ายึดหลักการใดมีเทคนิคหรือยึดคติใดคำถามทางการวิเคราะห์หลักการมีลักษณะการถามวิเคราะห์โครงสร้างและวิเคราะห์หลักการ

ตัวอย่าง

31. การเคลื่อนที่ของสิ่งใดที่ใช้หลักการต่างจากชนิดอื่น ก. พลุ ข. จรวด ค. เรือหางยาว ง. เครื่องบินไอพ่น จ. เครื่องบินใบพัด	32. การเกิดลมบก ลมทะเลอาศัยหลักการใด ก. การพัดพา ข. การถ่ายเท ค. การกดดัน ง. การระเหย จ. การขยายตัว

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อย ๆ ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่อีกรูปแบบหนึ่งมีคุณลักษณะโครงสร้าง หรือหน้าที่ใหม่ แปรลกแตกต่างไปจากของเดิม หรือหาข้อสรุปเป็นข้อยุติ การวัดพฤติกรรมการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ด้านย่อยคือ

5.1 การสังเคราะห์ข้อความ (Production of Unique Communication) เป็นการนำเอาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ มาผสมหรือปรุงแต่งขึ้นใหม่เกิดเป็นข้อความหรือเรื่องราวใหม่ๆ การเขียนข้อสอบวัดพฤติกรรมการดำเนินงานหากเป็นข้อสอบอัตนัยจะวัดพฤติกรรมการดำเนินงานได้ดี

ตัวอย่าง

33. จงแต่งกลอนสุภาพ 2 บท
34. ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “เด็กไทยในอุดมคติ”
35. ให้นักเรียนแต่งเรื่องสั้นให้สอดคล้องกับความหมายของ “เฒ่าหัวงู” ฯลฯ
36. โจทย์ปัญหาข้อใดสอดคล้องกับสมการ $n \div 7 = 5$
  - ก. มีส้ม น. ผล แบ่งใส่ถุง 7 ถุง ได้ถุงละ 5 ผล เดิมมีส้มกี่ผล
  - ข. มีเงิน น. บาท ซื้อสมุดวันละ 7 บาท เหลือเงิน 5 บาท ได้สมุดกี่เล่ม
  - ค. ซื้อปลาทุ ก. ก. แบ่งขายไป 7 ก.ก. เหลือ 5 ก.ก. เดิมมีปลาทุ กี่ ก.ก.
  - ง. มีเงิน น.บาท ซึ่งขนม 7 ชิ้น เท่า ๆ กันเหลือเงิน 5 บาท เดิมมีเงินกี่บาท
  - จ. ใช้น้ำดื่มวันละ 7 ขวด เหลือ 5 ขวด
37. ข้อใดที่เรียงข้อความ 1-4 ที่กำหนดให้แล้วได้ความที่สุด
  1. ของมนุษย์
  2. ย่อมเหมือนกัน
  3. ธรรมชาติ
  4. พื้นฐาน
  - ก. 4 - 3 - 1 - 2
  - ข. 3 - 4 - 1 - 2
  - ค. 3 - 1 - 4 - 2
  - ง. 3 - 2 - 4 - 1
  - จ. 4 - 1 - 3 - 2

5.2 สังเคราะห์แผนงาน (Production of Plans and Proposed set of operations) เป็นการวัดความสามารถในการกำหนดแนวทาง การวางโครงการหรือวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นและบรรลุผลตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้ คำถามจึงนิยมถามเช่นเดียวกับการสังเคราะห์ข้อความโดยให้บรรยาย เสนอแผนการ วางแผนกิจกรรม ขั้นตอนการปฏิบัติ และปัญหาที่อาจมีรวมทั้งวิธีแก้ไข

ตัวอย่าง

38. จงแสดงวิธีการทดลองว่า “เมื่อใส่ปุ๋ยต้นผักกาดให้พอดี ต้นผักกาดจะเจริญเติบโตเร็ว”
39. ควรใช้วิธีการใดตรวจสอบสมมติฐานนี้จึงจะทราบว่าจริงหรือเท็จ
40. ให้นักศึกษาจัดทำโครงการสอนหน่วยใดหน่วยหนึ่ง
41. นักเรียนจะใช้วิธีการวิเคราะห์หว่าน้ายาในขวดนี้เป็นอะไร จึงไม่เป็นอันตราย

42. การทดลองเพื่อหาความหนาแน่นของน้ำแข็ง
 ควรระวังเรื่องใดเป็นพิเศษ
 ก. น้ำหนักของน้ำแข็ง
 ข. อุณหภูมิของน้ำแข็ง
 ค. ปริมาตรของน้ำแข็ง
 ง. ความบริสุทธิ์ของน้ำแข็ง
 จ. โพรงอากาศในก้อนน้ำแข็ง

43. อยากเขียนตัวเลือกให้มีคุณภาพ
 ควรวางแผนการหาตัวอย่างอย่างไร
 ก. อาศัยผู้เชี่ยวชาญการวัดผลช่วยแนะนำ
 ข. อาศัยผู้เชี่ยวชาญวิชานั้น ๆ ออกเป็นตัวอย่าง
 ค. เอาอย่างเพื่อนครูที่ออกข้อสอบได้เก่ง ๆ
 ง. เอาจากแนวการตอบของนักเรียนมาดัดแปลง
 จ. คิดหาเหตุผลไปมาด้วยความคิดของตนเอง

5.3 สังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of a set of Abstract Relations) เป็นคำถามที่วัดความสามารถในการเก็บรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำมาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ตรวจสอบหาข้อยุติหรือลงสรุป โดยการเชื่อมโยงรายละเอียดเหล่านั้น ลักษณะดังกล่าวคือความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์นั่นเอง โดยคำถามมักจะนำรายละเอียดมาตั้งสมมติฐานใหม่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ หาข้อสรุปหรือข้อยุติที่เหมาะสม (ไพศาล หวังพานิช. 2526: 115)

ตัวอย่าง

44. จงสรุปผลการทดลองที่นักเรียนได้จากการปฏิบัติการทดลอง
45. จงให้เหตุผลหรืออภิปรายว่าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นบกพร่องอย่างไร
46. สูตรการหาพื้นที่ของวงกลม (πr^2)
 จะถูกต้องเป็นจริงเมื่อใด
 ก. เมื่อบวงกลมนั้นไม่เล็กจนเป็นจุด
 ข. เมื่อบวงกลมนั้นกลมอย่างสมบูรณ์
 ค. เมื่อเส้นผ่าศูนย์กลางยาวเป็น 2 เท่าของรัศมี
 ง. เมื่อเส้นรอบวงห่างจากจุดศูนย์กลางเท่ากันหมด
 จ. เมื่อเส้นรอบวงยาวเป็น $\frac{22}{7}$ เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลาง
47. แสงแดดมีทั้งความร้อนและแสงสว่าง
 แสงนี้สว่างมากแต่ไม่ร้อน ฉะนั้นอาจคาดคะเนได้อย่างไร
 ก. เป็นแสงฟ้าแลบ
 ข. เป็นแสงไฟนีออน
 ค. เป็นแสงดวงจันทร์
 ง. ไม่ใช่แสงดวงอาทิตย์
 จ. ไม่ใช่แสงจากท้องฟ้า

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณค่าของความคิดทุกชนิด เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดให้ การประเมินจึงเป็นการแสดงความคิดเห็นที่น่าเกณฑ์มาใช้ ไม่ใช่คิดเฉย ๆ การพิจารณาตัดสินอาจจะเป็นในรูปของปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ การประเมินรวมความหมายไปถึงการนำความคิดเห็นไปเทียบกับเกณฑ์ที่จำแนกความแตกต่างได้เด่นชัดและใช้สติปัญญาอย่างสูงในการพิจารณาตัดสินด้วยเหตุผล การวัดพฤติกรรมการนี้แบ่งออกเป็นการประเมินโดยอาศัย

ข้อเท็จจริงภายใน และการประเมินโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 162-164)

6.1 การประเมินโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายใน (Judgment in terms of internal evidence)

การประเมินระบบนี้พิจารณาความถูกต้องสมเหตุสมผล ความสอดคล้องและเกณฑ์ภายในอื่น ๆ ในการเขียนข้อสอบวัดขั้นประเมินผลนี้มักจะเป็นเรื่องการตัดสินใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบ-ไม่ชอบ เหมาะ-ไม่เหมาะ ดี-ไม่ดี พร้อมกับเหตุผลประกอบด้วยทุกครั้งจนเป็นที่แน่ใจ เพราะการพิจารณานี้มีข้อเท็จจริง มีเกณฑ์และมีเหตุผลกำหนดเอาไว้

ตัวอย่าง

43. การทดลองตามที่แสดงมานั้น เหมาะสมถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร	
44. การแก้ปัญหาวีธีแรกดีกว่าวีธีที่ 2 ในด้านใด	
45. การที่จะดูว่าข้อสอบข้อนี้วัดสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่โดยดูที่ค่าอำนาจจำแนก เหมาะสมหรือไม่	
46. ถ้าพิจารณาตามลักษณะกลอนของสุนทรภู่ การใช้สัมผัสใน ของข้อใดดีสุด ก. กระเรียนร่อนร้องก้องเมื่อสองยาม ข. ต้องเที่ยวเตร็ดเตร่หาที่อาศัย ค. จะต้องไปปิ่นต้นนำขนพอง ง. ช่างพาที่ฉ้อเลาะพูดเพราะพราย จ. เหมือนคบคนหวานนอกย้อมขมใน	47. ท่านเห็นด้วยหรือได้ที่ว่าเพชรควรมีราคาสูง ก. เห็นด้วย เพราะเป็นสิ่งหายาก ข. เห็นด้วย เพราะมีความแวววาวมาก ค. เห็นด้วย เพราะมีความแข็งเป็นเยี่ยม ง. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เปราะง่าย จ. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นส่วนหนึ่งของ ถ่านธรรมดา

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก (Judgment in terms of external criteria)

เป็นการประเมินที่อาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานจากภายนอกเกณฑ์เหล่านี้อาจเป็นเกณฑ์ที่สังคมหรือระเบียบประเพณีกำหนดก็ได้ เกณฑ์จากวิชาหนึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาหนึ่งก็ได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 166)

ตัวอย่าง

48. วรรณคดีฉบับใดมีเนื้อเรื่องใกล้เคียงกับ สภาพจริงของมนุษย์มากที่สุด ก. สามก๊ก ข. สังข์ทอง ค. รามเกียรติ์ ง. พระอภัยมณี จ. ขุนช้างขุนแผน	49. ถ้ายึดหลักประชาธิปไตย การที่นางรจนา เลือกเจ้าเงาะถือเป็นความผิดหรือไม่ ก. ผิด เพราะไม่ทำตามบิดามารดา ข. ผิด เพราะไม่มีสิทธิจะทำเช่นนั้น ค. ผิด เพราะทำตามความเห็นของตน ง. ไม่ผิด เพราะทำตามเสรีภาพ จ. ไม่ผิด เพราะทำด้วยความเสมอภาค

คุณภาพในการออกแบบข้อสอบ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลจะต้องทำการตรวจสอบคุณภาพด้านต่างๆ ที่จำเป็น ของแบบทดสอบแต่ละชนิดดังต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ ข้อสอบนั้นสามารถวัดตรงได้ตามสิ่งที่ต้องการจะวัด
2. ความเชื่อมั่น (Reliability) คือ ก็ครั้งก็จะได้ผลใกล้เคียงและ สอดคล้องกับผลการวัดเดิม

ยกตัวอย่าง วิเคราะห์รายละเอียดของรายวิชา

	รู้จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า
บทที่ 1 เรื่องความหมายของการพยาบาล	3	2				

คือ การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

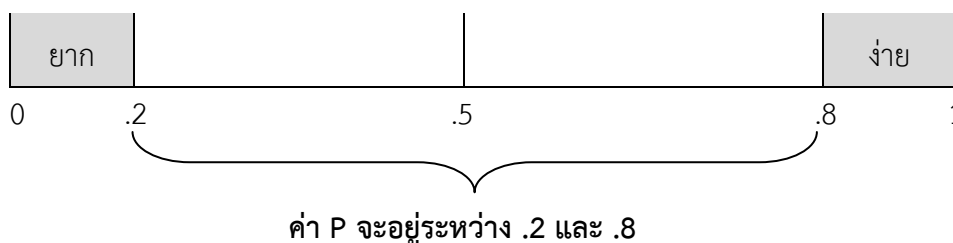
เช่น วัตถุประสงค์

- สามารถจำแนกชนิดของการรักษาได้ถูกต้อง

การออกข้อสอบต้องเป็นความรู้ความจำชนิดจำแนกประเภท ตรงกับเนื้อหาที่ออก [ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)]

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) สามารถวิเคราะห์ข้อสอบได้ ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ใช้โปรแกรม Siree-ER วิเคราะห์ข้อสอบ ใช้ได้เฉพาะอัตราณ์เท่านั้น

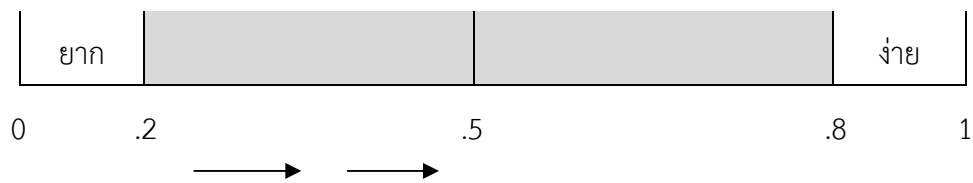
- ความยากง่าย (Difficulty) ความยากง่ายของข้อสอบพิจารณาได้จากผลการสอบของผู้สอบ ข้อสอบที่ผู้สอบส่วนมากตอบถูก ค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อสอบสูงกว่า 50 เปอร์เซนต์ ของคะแนนเต็ม เป็นข้อสอบที่ง่าย หรือ ค่อนข้างง่าย ข้อสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะ คะแนนเฉลี่ยของข้อสอบควรมี ประมาณ 50 เปอร์เซนต์ ของคะแนนเต็ม ถ้าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ แสดงว่าเป็นข้อสอบค่อนข้าง ยาก ข้อสอบที่ดีควรมีความยากง่ายพอเหมาะ ไม่ยากหรือง่ายเกินไป

ค่า P คือ สัดส่วนของคน que ตอบถูก ต่อคนทั้งหมด

หากค่อนข้างไปทาง .8 คือง่าย หากค่อนข้างไปทาง .2 คือยาก

4. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง สามารถออกเป็นปกลุ่มๆ กลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อนได้

สัญลักษณ์ที่ใช้คือ R ถ้า R ตั้งแต่ .2 ขึ้นไป สามารถแยกคนได้

การออกข้อสอบต้องมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ออกให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด
2. วัดที่ครั้งคะแนนใกล้เคียงเดิม
3. ดูจากความยากง่าย (ความยากงานทั้งฉบับและความยากง่ายรายข้อ)
4. อำนาจจำแนก
5. ประหยัด

ตัวอย่าง การอ่านค่าโปรแกรม Siree

Siree-ER: Item Analysis

12-21-2018

Page: 1

Department: Liberal Arts Institute: Huachiew Chalermprakiet

Subject: HU2013 fin-1-61 Semester: 1 Year: 1 File: c:\My Documents\HU2013 fin-1-61.txt

Students: 52 Items: 120 Choices: 5 KR-20= .927

Max= 88 Min= 27 Mean= 59.00 Median= 56.00 SD= 17.85 Er of M.= 4.81

Average difficulty : 0.49 Average discrimination: 0.31

E: 7 D: 4 S: 76 U: 33 Cutoff: r= .2 difficult p <.2 easy p >=.8

แจกรายละเอียดดังนี้

- KR-20 คือ Reliability ความคงที่ในการวัด = .927 (สูงมาก)
- Max คือ = 88
- Min คือ = 27
- Mean คือ ค่าเฉลี่ย = 59.00
- Median คือ มัธยฐาน = 56.00
- SD คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 17.85
- Er of M. คือ ความคลาดเคลื่อนในการวัด = 4.81
- Average difficulty คือ ความยากทั้งฉบับ = 0.49 (ความยากง่ายปานกลาง)
- Average discrimination คือ จำแนกค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ ฉบับนี้ = 0.31

การออกข้อสอบเลือกตอบออกข้อสอบอิงตามวิเคราะห์จากตารางรายละเอียด อิงจุดประสงค์
อิงพฤติกรรม ออกให้ถูกวัตถุประสงค์

วิธีแบบคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน

การหาความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson : KR) โดยวิธีการนี้
จะแตกต่างจากวิธีการหาความเชื่อมั่นแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะไม่ได้ใช้การหาค่าสหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความ
เชื่อมั่น แต่จะใช้วิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายใน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อสอบในฉบับ
เดียวกัน และการคำนวณหาค่าความสัมพันธ์คะแนนของข้อสอบแต่ละข้อจะต้องแปลงให้เป็นคะแนน 2 ค่า
เท่านั้น ได้แก่ ถ้าถูกจะได้ค่า 1 และถ้าผิดจะได้ค่า 0 สูตรในการหาความเชื่อมั่นแบบคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน
จะจำแนกเป็น 2 สูตรดังรายละเอียดต่อไปนี้

KR-20 เป็นสูตรในการหาค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมสำหรับแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายใน
ลักษณะกระจาย สูตรที่ใช้ในการหามีรูปแบบดังนี้

$$r_t = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

$$S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}$$

เมื่อ

r_t คือ สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p คือ สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำข้อสอบข้อนั้นถูกกับผู้เรียนทั้งหมด

q คือ สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำข้อสอบข้อนั้นผิดกับผู้เรียนทั้งหมด

S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งฉบับ

N คือ จำนวนผู้เรียน

จากสูตรสามารถอธิบายวิธีการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นได้ โดยใช้ข้อมูลที่แสดงตามตาราง

ตาราง คะแนนจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบ

ข้อ ที่ ผู้เรียน	ข้อ					คะแนนรวม (X)	X ²
	1	2	3	4	5		
1	1	1	1	1	1	5	25
2	1	1	1	1	1	5	25
3	1	1	1	1	1	5	25
4	0	0	0	1	1	2	4
5	1	0	0	1	0	2	4
6	0	0	0	1	0	1	1
Σ	4	3	3	6	4	20	84
p	0.67	0.50	0.50	1.00	0.67	$\bar{X} = 3.33$	
q	0.33	0.50	0.50	0.00	0.33		
pq	0.22	0.25	0.25	0.00	0.22	$\Sigma pq = 0.94$	

จากข้อมูลที่คำนวณได้ในตาราง เมื่อนำไปคำนวณหาค่าความแปรปรวน และค่าความเชื่อมั่นจะได้ค่าดังนี้

$$S_t^2 = \frac{6(84) - (20 * 20)}{(6 * 6)}$$

$$S_t^2 = 2.89$$

$$r_t = \frac{5}{5-1} \left\{ 1 - \frac{0.94}{2.89} \right\}$$

$$r_t = 1.25 * 0.67$$

$$r_t = 0.84$$

จากค่าที่ได้คือ 0.84 หมายถึง แบบทดสอบชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูง เนื่องจากค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูงมาก ทั้งนี้แบบทดสอบที่มีค่าความเชื่อมั่นมี ค่าระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

KR-21 เป็นสูตรในการหาค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมสำหรับแบบทดสอบที่มีความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อมีค่าใกล้เคียงกัน สูตรที่ใช้ในการคำนวณมีรูปแบบดังนี้

$$r_t = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\bar{X}(n - \bar{X})}{ns_t^2} \right\}$$

เมื่อ

r_t คือ สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนน

s_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งฉบับ

N คือ จำนวนผู้เรียน

จากข้อมูลตัวอย่างตามตารางที่ 6.11 นำมาคำนวณโดยใช้สูตร KR-21 ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} r_t &= \frac{5}{5-1} \left\{ 1 - \frac{3.33(5 - 3.33)}{5 * (2.89)} \right\} \\ &= 0.77 \end{aligned}$$

จากค่าที่ได้คือ 0.77 แสดงว่าแบบทดสอบชุดนี้มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูงเนื่องจากค่าที่คำนวณได้มีค่าเข้าใกล้ 1.0 ทั้งนี้แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0